

CO-POL (2002) 6
European Code of Police Ethics
Romanian version
Unofficial Translation

CODUL EUROPEAN DE ETICA AL POLITIEI

**Recomandarea Rec(2001)10
adoptata de Comitetul Ministrilor
al Consiliului Europei,
19 septembrie 2001**

**Si
Expunerea motivelor**

**Direcția Generală I - Afaceri Juridice
(Traducere neoficiala)**

**CONSILIUL EUROPEI
COMITETUL MINISTRILOR**

**Recomandarea Rec (2001)10 a Comitetului Ministrilor Statelor Membre privind
Codul european de etică al poliției**

*(Adoptata de catre Comitetul Ministrilor
la data de 19 septembrie 2001,
în cadrul a celei de a 765a reuniune a delegatilor ministrilor)*

Comitetul Miniștrilor, conform articolului 15b al statutului Consiliului Europei.

Reamintind că scopul Consiliului Europei este de a realiza o uniune mai strânsă între membrii săi;

Conștient că unul dintre obiectivele Consiliului Europei este deopotrivă favorizarea Statului de Drept, care este la baza unei democrații adevărate;

Considerând că sistemul de justiție penală joacă un rol determinant în protejarea Statului de drept și că poliția are un rol esențial în cadrul acestui sistem;

Conștient de necesitatea, comună tuturor Statelor membre, de a duce o luptă eficace contra criminalității, la nivel național, cât și pe plan internațional;

Considerând că activitățile poliției sunt întreprinse într-o largă măsură, în raport strâns. cu populația și că eficiența lor depinde de susținerea acesteia din urmă;

Recunoscând că majoritatea serviciilor de poliție europene - în afara faptului că veghează la respectarea legilor - joacă un rol social și asigură un anumit număr de servicii în cadrul societății;

Convins că încrederea populației în poliție este în mod riguros legată de atitudinea și comportamentul poliției vis-a-vis de populație și, în particular, de respectul demnității umane, libertăților și drepturilor fundamentale ale persoanei, care sunt consacrate îndeosebi în Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Considerând că principiile formulate în Codul de conduită al Națiunilor Unite pentru cei responsabili de aplicarea legilor și Rezoluției Adunării parlamentare a Consiliului Europei referitoare la Declarația despre poliție.

Păstrând în memorie principiile și regulile enunțate în textele referitoare la poliție - în spiritul dreptului penal, civil și public și al drepturilor omului, astfel adoptate de Comitetul de Miniștri, precum și în deciziile și hotărârile Curtii europene pentru Drepturile Omului și în principiile adoptate de Comitetul pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante.

Recunoscând diversitatea structurilor de poliție și a mijloacelor de organizare ale acțiunii poliției în Europa;

Considerând necesitatea de definire a orientărilor și principiilor europene comune, în cadrul obiectivelor generale, funcționării și reponsabilității poliției, în scopul asigurării securității și respectării drepturilor persoanei în societățile democratice funcționând pe baza principiului preeminenței dreptului;

Recomandă guvernelor Statelor membre de a se inspira, în legislația și practicile interne ale acestora și în codurile lor de conduită în materie de poliție, din principiile enunțate în "Codul european de etică al poliției", ce figurează în anexa prezentei Recomandări, în vederea aplicării lor progresive și asigurării unei difuzări cât mai ample a acestui text.

Anexa la Recomandarea Rec (2001) 10

Definirea câmpului de aplicare

~~Prezenta recomandare aplică forțele și puterile publice de poliție publice tradiționale sau altă asigurarea~~
Prezenta recomandare aplică forțele și puterile publice de poliție publice tradiționale sau altă asigurarea menținerea ordinii într-o societate civilă și care sunt autorizate prin Stat să aplice forța și/sau puteri speciale, pentru a atinge acest obiectiv.

I. Obiectivele poliției

1. Principalele scopuri ale poliției constă, într-o societate democratică condusă de principiul preeminenței dreptului, în următoarele sarcini:
 - de a asigura menținerea liniștii publice, respectul legii și ordinii în cadrul societății;
 - de a proteja și respecta libertățile și drepturile fundamentale ale individului care sunt consacrate, în deosebi, de către Convenția Europeană a Drepturilor Omului;
 - de a preveni și de a combate criminalitatea;
 - de a depista criminalitatea;
 - de a oferi asistență și servicii populației.

II. Bazele juridice ale poliției

2. Poliția este un organ public, care trebuie instituit prin lege.

3. Operațiunile poliției trebuie să fie întotdeauna îndeplinite conform dreptului intern și normelor internaționale acceptate de țări.

4. Legislația de organizare a poliției trebuie să fie accesibilă cetățenilor și suficient de clară și precisă; în cazul contrar aceasta trebuie completată prin regulamente de asemenea accesibile cetățenilor și clare.

5. Personalul poliției este supus aceleiași legislații ca și cetățenii obișnuiți, singurele excepții de la acest principiu nu pot fi justificate, decât în vederea asigurării unei bune desfășurări a sarcinilor poliției, într-o societate democratică.

III. Poliția și sistemul de justiție penală

6. O distincție netă trebuie stabilită între rolul poliției și cel al sistemului judiciar, al parchetului și al sistemului penitenciar; poliția nu trebuie să aibă nici o putere de control asupra acestor organe.

7. Poliția trebuie să respecte, cu strictețe, independența și imparțialitatea judecătorilor; poliția nu trebuie, nici să ridice obiecții față de hotărârile judecătorești sau deciziile judiciare legitime, nici să împiedice executarea lor.

8. Poliția nu trebuie, în principiu, să exercite funcțiuni judiciare. Orice delegare de putere judiciară trebuie să fie limitată și prevăzută prin lege. Trebuie ca întotdeauna să fie posibilă contestarea în fața unui organ judiciar a tuturor actelor, deciziilor sau omisiunilor poliției privind drepturile indivizilor.

9. Este cazul să se asigure o cooperare funcțională și corespunzătoare, între poliție și ministerul

instrucției, în care trebuie să aparțină acestor două autorități atât în sfera publică și a judecătorilor, cât și în politica anchetelor criminale și desfășurarea diferitelor anchete criminale. Poliția trebuie să informeze judecătorii de instrucție sau ministerul public, de modul în care instrucțiunile lor sunt aplicate și, mai ales, trebuie să îi țină la curent cu evoluția cazurilor penale.

10. Poliția trebuie să respecte rolul avocaților apărării în procesele de justiție penală și, dacă este necesar, să contribuie la asigurarea dreptului efectiv de a avea acces la asistență juridică, în mod deosebit, pentru persoanele private de libertate.

11. Poliția nu trebuie să se substituie personalului penitenciar, cu excepția cazurilor de urgență.

IV. Organizarea structurilor poliției

A. Generalități

12. Poliția trebuie să fie organizată, în așa fel încât, membrii săi să beneficieze de respectul populației, atât ca profesioniști însărcinați cu aplicarea legii, cât și ca prestatori de servicii.

13. Serviciile de poliție trebuie să-și exercite misiunile de poliție, într-o societate civilă sub responsabilitatea autorităților civile.

14. Poliția și personalul în uniformă trebuie în mod normal să fie recunoscuți cu ușurință.

15. Serviciul de poliție trebuie să beneficieze de o independență operațională suficientă, vis-a-vis de alte organe ale Statului; în îndeplinirea sarcinilor de poliție care-i revin și de care trebuie să fie pe deplin responsabil.

16. Cadrele poliției trebuie să fie, la toate nivelele ierarhice, personal responsabile de actele lor, de neglijențele sau de ordinele date subordonaților lor.

17. Organizarea poliției trebuie să cuprindă o rețea de comandă clar definită. Trebuie să fie posibilă, în toate cazurile determinarea superiorului responsabil de actele de neglijență ale unui membru din personalul de poliție.

18. Poliția trebuie să fie organizată astfel încât, să promoveze bunele raporturi între poliție și populație și, eventual, o cooperare efectivă cu celelalte organisme, asociații locale, organizații nonguvernamentale și alți reprezentanți ai populației, cuprinzând grupurile etnice minoritare.

19. Serviciile de poliție trebuie să fie pregătite să furnizeze cetățenilor informații obiective despre activitățile lor, fără însă, a dezvălui informații confidențiale. Trebuie elaborate liniile directoare profesionale, care guvernează raporturile cu mass-media.

20. Organizarea serviciilor de poliție trebuie să cuprindă măsuri eficiente, pentru a garanta integritatea personalului de poliție și comportamentul adecvat al acestuia, în executarea misiunilor, și în special, respectarea libertăților și drepturilor fundamentale ale persoanei, în mod particular, prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

21. Măsuri eficiente pentru prevenirea și lupta împotriva corupției trebuie aplicate la toate nivelele serviciilor de poliție.

B. Calificative, recrutări și fidelitatea personalului de poliție

22. Personalul de poliție, oricare ar fi nivelul la care se angajează, trebuie să fie recrutat pe baza competenței și experienței personale, care trebuie adaptate obiectivelor poliției.

23. Personalul de poliție ar trebui să fie în măsură să dea dovadă de discernământ, de deschidere intelectuală, de maturitate, de simț justițiar, de capacități de comunicare și, dacă este cazul, de aptitudini de conducere și organizare. Ei trebuie să aibă și o bună putere de înțelegere a problemelor sociale, culturale și comunitare.

24. Persoanele care au fost recunoscute vinovate de infracțiuni grave nu trebuie să aibă funcții în poliție.

25. Procedurile de recrutare trebuie să se bazeze pe criterii obiective și nediscriminatorii și să se facă conform unui examen obligatoriu al candidaturilor. Trebuie, în plus, aplicat o politică prin care să se recruteze bărbați și femei, reprezentând diverse categorii ale societății, printre care grupurile etnice minoritare, obiectivul ultim fiind ca personalul de poliție să reflecte societatea în serviciul căreia se găsește.

C. Formarea personalului de poliție

26. Formarea personalului de poliție care trebuie să se bazeze pe principiile fundamentale, cum ar fi democrația, Statul de drept și protecția drepturilor omului trebuie să se realizeze în funcție de obiectivele poliției.

27. Formarea generală a personalului de poliție trebuie să fie cât mai deschisă posibil, pentru societate.

28. Formarea generală inițială ar trebui, de preferință, să fie urmată de perioade regulate de formare continuă și de formare specializată, și dacă este cazul, de formare pentru sarcini speciale și de gestiune.

29. O formare practică privind aplicarea forței și limitele sale referitoare la principiile stabilite în materie de drepturi ale omului și, mai ales a Convenției europene a drepturilor omului și a jurisprudenței corespondente trebuie integrată în formarea polițiștilor la toate nivelele.

30. Formarea personalului de poliție trebuie să integreze pe deplin necesitatea de a combate rasismul și xenofobia.

D. Drepturile personalului din poliție

31. Personalul din poliție trebuie, în reguli generale, să beneficieze de aceleași drepturi civile și politice, ca și ceilalți cetățeni. Restricțiile privind aceste drepturi nu sunt posibile, decât dacă ele sunt necesare în exercitarea funcțiilor poliției, într-o societate democratică, în conformitate cu legea și cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

32. Personalul de poliție trebuie să beneficieze, în calitate de funcționari, de o gamă de drepturi sociale și economice, cât mai mare posibil. Trebuie să beneficieze, în special de dreptul sindical sau de a participa în instanțe, de dreptul de percepere a unei remunerații corespunzătoare, de dreptul la o acoperire socială și de măsuri specifice de protecție a sănătății și securității, ținând cont de caracterul particular al muncii poliției.

33. Orice măsură disciplinară luată împotriva unui membru al poliției trebuie să fie supusă

34. Autoritatea publică trebuie să susțină personalul de poliție, pus în cauză într-un mod nejustificat, în exercitarea funcțiilor sale.

V. Principii directoare vizând acțiunea/intervenția poliției

A. Principii directoare vizând acțiunea/intervenția poliției: principii generale

35. Poliția și toate intervențiile poliției trebuie să respecte dreptul oricărei persoane la viață.

36. Poliția nu trebuie să aplice, să încurajeze sau să tolereze acte de tortură, tratamente sau pedepse inumane sau degradante, în orice circumstanță s-ar afla.

37. Poliția nu poate recurge la forță decât în caz de necesitate absolută, și numai în măsura necesară atingerii unui obiectiv legitim.

38. Poliția trebuie să verifice, în mod sistematic, legalitatea operațiunilor pe care și le-a propus să le execute.

39. Personalul de poliție trebuie să execute ordinele date în mod regulamentar de superiori, dar au datoria de a se abține de la executarea celor care sunt evident ilegale și de a face raport privind acest subiect, fara a se teme de eventuale sanctiuni in astfel de situatii.

40. Poliția trebuie să-și îndeplinească misiunile, într-o manieră echitabilă, inspirându-se, în special, din principiul de imparțialitate și de nediscriminare.

41. Poliția nu trebuie să lezeze dreptul fiecărui la viața sa privată, decât în caz de necesitate absolută și numai în măsura necesară pentru realizarea obiectivului legitim.

42. Adunarea, stocarea și utilizarea datelor personale de către poliție trebuie să fie în conformitate cu principiile internaționale privind protecția datelor și, în special, să se limiteze la ceea ce este necesar pentru realizarea obiectivelor legale, legitime și specifice.

43. În îndeplinirea misiunii sale, poliția trebuie întotdeauna să vegheze la spiritul drepturilor fundamentale ale fiecăruia, cât și la libertatea de gândire, de conștiință, de religie, de exprimare, de reuniune pacifistă, de circulație și dreptul asupra bunurilor sale.

44. Personalul de poliție trebuie să acționeze cu integritate și respect față de populație, ținând în mod special cont de situația indivizilor care face parte din grupuri vulnerabile.

45. Personalul de poliție trebuie în mod normal, în timpul intervențiilor lor, să fie în măsură să ateste calitatea sa de membru al poliției și identitatea sa profesională.

46. Personalul de poliție trebuie să se opună tuturor formelor de corupție din poliție. Trebuie să-și informeze superiorii și celelalte organe competente, de toate cazurile de corupție din poliție.

B. Principii directoare vizând acțiunea/intervenția poliției: situații specifice

1. Anchete de poliție

47. Anchetele de poliție trebuie, cel puțin, să fie fondate pe supoziții rezonabile ca a fost sau va

48. Poliția trebuie să respecte principiile, conform cărora, oricine este acuzat de un delict penal trebuie presupus a fi nevinovat, până ce acesta va fi găsit vinovat de un tribunal și trebuie să beneficieze de anumite drepturi, în special de acela de a fi informat, în cel mai scurt timp, de acuzația formulată împotriva sa și de a pregăti apărarea sa, fie personal, fie prin intermediul unui avocat ales de el.

49. Anchetele polițienești trebuie să fie obiective și echitabile. Ele trebuie să țină cont de nevoile specifice ale persoanelor, cum ar fi copiii, adolescenții, femeile, membrii ai minorităților cuprinzând minoritățile etnice sau persoanele vulnerabile, și să se adapteze în consecință.

50. Se vor stabili, ținând cont de principiile enunțate în articolul 48 de mai sus, liniile directoare cu privire la conduita interogatoriilor de poliție. În special, este vorba de a se asigura că aceste interogatorii să se desfășoare într-un mod echitabil, aceasta însemnând ca cei interesați să fie informați de motivele interogatoriului și de alte fapte pertinente. Conținutul interogatoriilor de poliție trebuie să fie, în mod sistematic, consemnat.

51. Poliția trebuie să fie conștientă de necesitățile specifice martorilor și trebuie să respecte anumite reguli, inclusiv protecția și asistența care le pot fi asigurate în timpul anchetei, mai ales când există riscul de intimidare a martorilor.

52. Poliția trebuie să asigure victimelor criminalității susținerea, asistența și informarea de care acestea au nevoie, fără discriminare.

53. Poliția ar trebui să fie în măsură să ofere servicii de interpretare/traducere necesare pe toată durata anchetei de poliție.

2. Arestarea/Privarea de libertate de către poliție

54. Privarea de libertate trebuie să fie pe cât posibil limitată și aplicată, ținând cont de demnitatea de vulnerabilitatea și de necesitățile individuale ale fiecărei persoane deținute. Plasările în detenție trebuie să fie, în mod sistematic, consemnate într-un registru.

55. Poliția trebuie, în măsura în care este posibil conform legii naționale, să informeze rapid orice persoană privată de libertate sau asupra motivelor acestei privațiuni și asupra acuzațiilor ce i se aduc și totodată, să o informeze fără întârziere despre procedura aplicabilă în cazul său.

56. Poliția trebuie să garanteze securitatea persoanelor deținute, să vegheze la starea lor de sănătate, să le asigure condițiile satisfăcătoare de igienă și o alimentație adecvată. Celulele de poliție prevăzute în acest scop trebuie să aibă dimensiuni rezonabile, să dispună de iluminat și ventilație corespunzătoare și să fie dotate, astfel încât, să permită odihna.

57. Persoanele private de libertate de către poliție trebuie să aibă dreptul ca mandatul lor de reținere să fie notificat unei terțe persoane, aleasă de ele, să beneficieze de un avocat și să poată fi examinată de un medic, în măsura în care este posibil și în conformitate cu opțiunea lor.

59. Poliția trebuie, pe cât posibil, să separe persoanele reținute în incintele poliției suspectate de fi comis infracțiuni penale de persoanele reținute din alt motiv. În mod normal bărbații trebuie să fie separați de femei, cât și persoanele majore de persoanele minore, private de libertate.

VI. Responsabilitatea și controlul poliției.

59. Poliția trebuie să fie responsabilă în fața Statului, cetățenilor și reprezentanților acestora. Ea trebuie să reprezinte obiectul unui control extern, eficient.

60. Controlul poliției de către Stat trebuie repartizat între puterile legislative, executive și judiciare.

61. Puterile publice trebuie să aplice procedurile efective și imparțiale de recurs împotriva poliției.

62. Ar trebui să se încurajeze crearea unor mecanisme care să determine responsabilitatea poliției și care se bazează pe comunicare și comprehensiune mutuală între populație și poliție.

63. Statele membre, supervizate de organele în drept, trebuie să elaboreze coduri de deontologie ale poliției, care se bazează pe principiile enunțate în prezenta Recomandare.

VII. Cercetarea și cooperarea internațională

64. Statele membre trebuie să favorizeze și să încurajeze activitățile de cercetare în privința poliției, efectuate de poliția însăși sau de instituțiile din exterior.

65. Ar trebui să se promoveze cooperarea internațională în privința problemelor de etică a poliției și aspectelor acțiunilor sale, privitoare la drepturile omului.

66. Mijloacele de promovare a principiilor enunțate în prezenta Recomandare și aplicarea lor ar trebui să constituie obiectul unei atente examinări din partea Consiliului European.

EXPUNEREA MOTIVELOR

Recomandarea Rec (2001)10 a Comitetului Ministrilor privind Codul european de etică al poliției

I. Introducere

I.1. Coduri de etică ale poliției

O bună parte din ceea ce se scrie a propos de poliție, constă în descrierea manierei sale de acțiune, în diverse situații. Există tendința de a nu trata, cu excepția procedurii moralizator, chestiunea de a ști cum "ar trebui" să acționeze polițiștii, ceea ce ar presupune o formulare clară a valorilor și normelor așteptate de la poliție, într-o societate modernă, democratică. Dispozițiile "Codului european de etică al poliției" pun într-un mod precis, bazele unui anumit cadru și acest text nu poate fi mai oportun. Numeroase țări europene încep, actualmente, cu reorganizarea poliției lor, în scopul de a promova și consolida valorile democratice. Ele se preocupă, de asemenea, de asigurarea normelor comune, în materie de poliție, dincolo de granițele naționale, atât pentru a satisface așteptările europenilor care, din ce în ce mai mobili, își doresc să se poată baza pe un tratament uniform, echitabil și previzibil din partea poliției, cât și pe consolidarea capacităților lor de cooperare și deci de eficacitate, în lupta împotriva criminalității internaționale. Dispozițiile Codului sunt formulate în spiritul obiectivului Consiliului European, care urmărește realizarea unei unități cât mai mare între membrii săi.

Este suficient să se reflecteze, o clipă, la rolul poliției într-o democrație, pentru a se putea evalua

participanța unei societăți democratice la o poliție profesională și activă în apărarea legalității. De organizat și sistematice de justiție penală au fost dezvoltate în scopul garantării libertății individuale și securității. În societățile democratice, guvernate de principiul legalității, poliția îndeplinește funcțiile tradiționale de prevenire, de luptă și de detectare a criminalității, de ocrotire a liniștii publice, de respectare a legii și ordinii publice și de protejare a drepturilor fundamentale ale individului. Mai mult, în cadrul acestor societăți, poliția asigură diverse servicii cu caracter social, care sprijină celelalte activități. Pentru a duce aceste misiuni la bun sfârșit, ea beneficiază de o largă capacitate de inițiativă. În statele democratice, poliția contribuie la menținerea valorilor democrației și ea însăși este penetrată de aceste valori. În general, publicul acceptă și chiar aprobă exercitarea autorității legale a poliției atâta timp cât aceasta este percepută ca îndeplinindu-și misiunile într-un mod etic acceptabil și are obiective valabile și democratice. Când aceste condiții sunt îndeplinite, poliția este îndreptățită să se aștepte ca publicul să aibă încredere și să-i ofere ajutor și sprijin în exercitarea funcțiilor menționate. Această concepție, privind exercitarea atribuțiilor poliției în democrații, reprezintă punctul central al viziunii Consiliului European.

Chiar dacă un cod de etică polițienească nu este decât prima etapă al acestui întreg proces, care tinde să aplice norme comune în domeniul activității de poliție, în absența acestuia, un astfel de proces are puține șanse de reușită. Proiectând bazele normelor de etică, un cod de deontologie polițienească este îndreptățit să faciliteze identificarea problemelor etice, permițând o mai bună capacitate de înțelegere, o analiză mai aprofundată și o soluționare fără efort. El incită, de altfel,

la punerea unor probleme privind valorile pe care le respectă poliția, atât în privința organizării, cât și în privința aplicării adecvate a acestora. Noțiunile fundamentale pentru poliție, cum ar fi cele de loialitate, de imparțialitate, de discreție

și de profesionalism, nu pot decât să beneficieze de abordarea comună din punct de vedere al semnificației și deci al înțelegerii pe care o poate permite un cod. Acesta poate, în plus, să ajute la formularea normelor personale de comportament, bazându-se pe sentimentul mândriei că aparține unei structuri de poliție. Acest aspect este important, în mod particular, pentru tinerii angajați, care trebuie să cunoască de la început valorile fundamentale care definesc și conduc munca lor. Această precizare a noilor angajați reaminteste importanța codurilor de comportament în formarea polițistilor. În absența unor astfel de referințe obiective în materie de norme și valori, sarcina personalului de instruire este mult mai dificilă. Originea și autoritatea normelor trebuie explicate și apărute, cu riscul ca ele să rămână locale și să reprezinte un singur formator, adăugând că un cod de deontologie polițienească este prețios la toate nivelele de formare.

Cum s-a menționat mai sus, serviciile de poliție sunt considerabil sprijinite în acțiunea lor, chiar dacă beneficiază de aprobarea și colaborarea strânsă a publicului. Este vital pentru acesta din urmă, să fie asigurate, într-o manieră responsabilă, serviciile pentru exercitarea cărora, poliția este investită cu o autoritate considerabilă și cu o capacitate de inițiativă, asigurându-i acesteia monopolul unei coerciții legitime. De aceea, publicul are nevoie de garanții. Un cod de etică polițienească, beneficiind de o largă publicitate, poate, punând în lumină normele, finalitățile și valorile, care sunt cele ale poliției, să contribuie la consolidarea încrederii publicului și la îmbunătățirea relațiilor și cooperării sale cu poliția. Aceleași norme, delimitând clar gama și câmpul de acțiune încredințate poliției, contribuie la protejarea acesteia de întrebări nejustificate, inutile, insistente și mai ales, la limitarea riscurilor unor încălcări în serviciu. “

Un cod de etică poate, în plus, să fie un instrument de reglare la nivelul organizării interne a poliției. Acesta este una dintre caracteristicile remarcabile ale "Codului european de etică al poliției". În definirea normelor valorilor și cadrului etic minim, acesta poate îndeplini o funcție de reglementare, prin cel puțin 4 mijloace, menținând astfel un control de calitate al personalului poliției (cuprinzând și civili); ușurând exercitarea actului de comandă, gestiunea și supervizarea; responsabilizând cadrele structurii; elaborând norme pentru reglementarea delicatelor conflicte interne.

În ceea ce privește posibila influență asupra practicii polițienești, un cod de etică al poliției recomandă cea mai bună practică pentru forțele de ordine și constituie o versiune specifică a principiilor de conduită cotidiene, inspirate din bunul simț. Cuvântul "etic" poate avea mai multe semnificații, cea mai acceptată, fiind cea definită de Aristotel. Este vorba despre disciplina critică, care are drept obiect conduita și convingerile etice cotidiene. Acesta nu este sensul dorit în titlul "Codul european de etică al poliției". Societățile moderne și polițiile lor sunt organizate conform unui principiu dublu de diviziune a muncii și de cooperare. Oamenii sunt ocupați cu un

număr mare de activități specializate. Dacă viața lor cotidiană se bazează pe reguli comune de conduită, au, în același timp, nevoie de cunoștințe și orientări specifice în cadrul exercitării meseriei și atribuțiilor lor. Aceasta se datorează faptului că munca lor implică aspectele particulare ale comportamentului uman, care dezvăluie dilemele etice cu care ei sunt confrunțați într-un mod constant și că ei trebuie să le rezolve, dată fiind profesia lor. Este, mai ales, cazul acelor care lucrează în serviciile publice, căci publicul încredințează bunăstarea sa profesioniștilor. În acest context, cuvântul, "etic" trimite la acest ansamblu de valori, principii și exigențe, care permit reglementarea exercitării unei profesii. Este important de remarcat că "etica", luată în acest sens, reprezintă o tentativă de adaptare a eticii cotidiene nevoilor și dilemelor unei structuri publice. În acest sens, este "etica" utilizată în "Codul european de etică al poliției".

Obiectivul poliției – respectarea Statului de drept - este de a acoperi două sarcini distincte, dar unite între ele: aceea de a supraveghea la aplicarea legilor fundamentale ale Statului, asigurând o

situație generată de liniște publică și sarcina comună, de a se limita strict la puterile ce-i sunt conferite, abținându-se de la orice act arbitrar și respectând libertățile și drepturile individuale ale cetățenilor.

Respectarea statului de drept nu implică nu numai preocuparea pentru ceea ce s-a făcut, ci și mai ales maniera în care se face. În exercitarea atribuțiilor sale, poliția trebuie să respecte dreptul subiectiv, inclusiv libertățile și drepturile omului și de să evite de a acționa într-o manieră arbitrară sau ilegală. Aceasta este fundamental pentru un stat de drept și, deci, pentru semnificația și obiectivul misiunii poliției, în democrație.

Statul de drept presupune înainte de toate, că cei care fac, interpretează și aplică lege se supun acestei legi. În alți termeni, poliția trebuie să depindă de legile pe care le aplică. Prin aceasta se recunoaște poliția unui stat cu adevărat democratic: ea se supune aleceiași legi pe care s-a angajat să o apere. Rolul poliției în apărarea și ocrotirea preeminenței dreptului este atât de important, că deseori se poate astfel aprecia stadiul unei democrații, observând comportamentul poliției.

Codul european de etică al poliției are drept scop furnizarea unui ansamblu de principii și linii directoare pentru obiectivele, atribuțiile și controlul poliției în societățile democratice, în care se respectă statul de drept și este într-o mare măsură, influențat de Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Codul caută să formuleze recomandări specifice și să definească necesitățile poliției și măsurile indicate pentru a-i permite să-și conducă misiunea exigentă și delicată de prevenire și detectare a criminalității, de păstrare a legalității și ordinii într-o societate civilă, democratică. Chiar dacă Recomandarea este destinată în primul rând guvernelor, principiile directoare sunt redactate astfel încât să poată de asemenea servi drept sursă de inspirație celor care se ocupă de chestiuni de tip polițist, la un nivel mai concret.

1.2. Istoricul "Codului european de etică al poliției"

Consiliul Europei s-a interesat foarte devreme de probleme privind poliția. Aceasta, într-adevăr, joacă un rol atât de important în legătură cu protecția valorilor fundamentale ale Consiliului Europei (democrație pluralistă, Statul de drept și drepturile omului), deoarece Consiliul Europei oferă un forum, adaptat dezbaterilor privind rolul poliției într-o societate democratică.

Curtea europeană a Drepturilor Omului a stabilit o jurisprudență considerabilă. Pe de altă parte, Comitetul european pentru prevenirea torturii (CPT), pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante a elaborat principii directoare importante pentru poliție. Carta socială europeană și jurisprudența sa cuprind principii referitoare la drepturile sociale și economice ale personalului de poliție. Comisia Europeană împotriva rasismului și intoleranței (ECRI) a elaborat în domeniul său de competență, principii în atenția poliției. În schimb, Comisia europeană pentru democrație (Comisia de la Veneția) a adoptat texte despre aspectele constituționale ale poliției. Grupul de State împotriva corupției (GRECO) are drept sarcină evaluarea administrațiilor naționale, printre care poliția, sub aspectul corupției.

Poliția trebuie, deopotrivă, să răspundă așteptărilor autorităților locale și regionale, din punct de vedere al problemelor de insecuritate urbană. Poliția și relațiile interetnice constituie o altă problemă, ce reține atenția. Consiliul Europei a desfășurat activități destinate să sensibilizeze poliția privind aspectele muncii sale care vizează drepturile omului. Activitățile au permis practicienilor poliției și specialiștilor în drepturile omului, reprezentanților statelor și organizațiilor nonguvernamentale să se aplece, împreună, asupra problemelor drepturilor omului,

în contextul profesional al poliției. Printre rezultatele concrete ale acestei munci, poate fi menționată formarea personalului de poliție în materie de drepturile omului și un mare număr de documente, manuale, în legătură cu poliția și drepturile omului. Aceste activități au permis să se

înțeală mai bine, în serviciile de poliție naționale, necesitatea unei puternice conștientizări a drepturilor omului, la toate nivelele poliției.

"Declarația privind poliția" adoptată de către Adunarea parlamentară a Consiliului Europei în 1979 a marcat o primă tentativă de stabilire a normelor etice pentru poliție. Ea a fost, în numeroase State membre, o sursă de inspirație în căutarea răspunsurilor la chestiuni privind opțiunile politice. Deși împărțind punctul de vedere al Adunării asupra necesității pentru societățile democratice, de a aplica norme etice deosebit de exigente pentru poliție. Comitetul de Miniștri nu a susținut, în masă, Declarația care, de fapt, nu s-a transformat într-un instrument juridic al Consiliului Europei.

Tradiționala activitate normativă interguvernamentală a Consiliului Europei, aflată sub autoritatea Comitetului de Miniștri s-a axat pe poliție în cadrul politicii în materie de justiție penală, drept penal și criminologie (procedura penală, prevenirea criminalității, protecția victimelor și martorilor, delincvența juvenilă, crima organizată, corupția, minister public, detenția, etc.) cât și de drept public (integritate personală, și protecția datelor). Instrumente juridice - convenții și recomandări - care interesează poliția au fost elaborate în acest cadru.

Pornind din 1989, Europa Centrală și Orientală a cunoscut mișcări, care au determinat Consiliul Europei să intensifice considerabil activitățile sale referitoare la poliție. În cadrul programelor destinate să susțină reformele juridice cât și reforma administrației publice - incluzând și poliția - un mare număr de activități (seminarii, sesiuni de informare și difuzare de expertize de natură juridică) au fost desfășurate în jurul temelor, cum ar fi "rolul poliției într-o societate democratică", "etica poliției" și "poliția și Statul de drept".

În contextul reformei poliției, a fost, din nou pusă în evidență necesitatea unui cadru paneuropean pentru poliție. Comitetul de Miniștri a creat, prin urmare, Comitetul de experți privind etica poliției și problemele legate de sarcinile poliției (PC-PO) sub conducerea Comitetului European pentru Probleme Criminale (CDPC).

Mandatul Comitetului PC-PO a fost adoptat de CDPC în cea de-a 47 sesiune plenară, în 1998 și confirmat de Comitetul de Miniștri în cea de-a 64 reuniune a Delegațiilor, în septembrie 1998.

Acest mandat cuprinde:

"Poliția joacă un rol important în sistemul de justiție penală. Puține instrumente internaționale se aplică poliției, contrar altor corpuri profesionale din acest sistem. Numeroase State europene își reorganizează, actualmente, poliția, reorganizare care constituie parte deloc neglijabilă a procesului de promovare și consolidare a ideilor și valorilor democratice din societate. Deontologia poliției a devenit deci un aspect important în diferite State membre ale Consiliului Europei.

Comitetul de experți va trebui să realizeze un studiu privind deontologia poliției, în sens larg, ținând cont de următoarele chestiuni:

- rolul poliției într-o societate democratică și locul său în sistemul de justiție penală;
- misiunile poliției într-un Stat de Drept - prevenirea criminalității, descoperirea infracțiunilor etc;
- controlul poliției.

Comitetul de experți se va apleca, mai ales asupra aspectelor deontologiei poliției, având trăsăturile unor anumite situații, care se regăsesc periodic, în activitatea poliției, cum ar fi interogarea suspectilor și alte investigații de procedură penală, utilizarea forței, libertatea

nelimitată a poliției, etc. Vor fi, de asemenea, tratate aspectele deontologice ale gestiunii poliției, în general, și includerea lor în programele de formare. În acest sens, va trebui să se țină cont de diferențele existente între codurile de deontologie, codurile de conduită profesională și codurile de disciplină. În executarea acestei misiuni, Comitetul va trebui să fie în spiritul Convenției europene a Drepturilor Omului și Convenției Europene pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, ca și a Rezoluției 690 (1979) a Adunării parlamentare referitoare la Declarația privind poliția. Ar trebui să țină cont de lucrările Comitetului de experți pentru parteneriat în prevenirea criminalității (PC-PA) cât și a altor activități pertinente ale Consiliului Europei.

Această sarcină ar trebui să se finalizeze cu un raport și/sau o recomandare despre deontologia poliției, care ar putea servi drept cadru orientativ Statelor membre, care vizează o reformă a poliției sau elaborarea unui cod național de deontologie al poliției”.

Comitetul a fost alcătuit din experți delegați din următoarele țări: Austria, Belgia, Croația, Cipru, Republica Cehă, Danemarca, Franța, Grecia, Italia, Lituania, Moldova, Polonia, Portugalia, România, Slovenia, Spania, ex-Republica iugoslavă a Macedoniei, Turcia, Regatul Unit. Acesta cuprindea experți veniți din ministerele de interne, ministerele de justiție, poliție, Ministerul Public și autoritate judiciară. Comitetul a fost prezidat de dl. Karsten Petersen, director adjunct al poliției din Danemarca. Doi experți - dl. Amadeu Recasens i Brunet (director al Școlii de Poliție din Catalonia și profesor la Universitatea din Barcelona, Spania) și dl. Neil Richards (director al Programului de dezvoltare, pentru șefii de poliție, Național Police Training, Bramshill, Regatul Unit) au fost desemnați pentru a asista Comitetul. Secretariatului a fost asigurat de Direcția generală a afacerilor juridice, DGI, a Consiliului Europei.

Comisia europeană, OICP - Interpol, Asociația școlilor europene de poliție (the Association of European Police Colleges - AEPC) și Centrul internațional de cercetări și studii sociologice, penale și penitenciare (Intercenter) au avut statut de observator pe lângă Comitet. Asociația pentru Prevenirea Torturii (APT), Consiliul European al Sindicatelor de Poliție (CESP), Asociația Europeană a femeilor din poliție (the European Network of Police Women - ENP), Federația europeană a Personalului din Serviciile publice (EUROFEDOP), Federația internațională a Funcționarilor superiori din Poliție (FIFSP), Asociația internațională de Poliție (AIP) și Uniunea Internațională a Sindicatelor de Poliție (UISP) au fost consultate în faza finală a lucrărilor.

Comitetul s-a axat pe instrumente juridice (convenții și recomandări ale Consiliului Europei și altor organizații internaționale) cât și, pe principiile stabilite de Curtea europeană a Drepturilor Omului și de alte organe ale Consiliului Europei. Comitetul a organizat audieri cu reprezentanții

Comitetului European pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (EPT) și Comitetului European ale Drepturilor sociale. Comitetul a fost, de asemenea, informat de proiectele și activitățile ce au legătură cu poliția, desfășurate în cadrul diverselor Direcții generale ale Consiliului Europei. Lucrările Comitetului au fost prezentate și aprobate în timpul celui de al 12-lea Colocviu de criminologie organizat de Consiliul Europei, în noiembrie 1999, pe tema "puterile și responsabilitățile poliției într-o societate democratică", cât și în cadrul Conferinței la nivel înalt, care a reunit miniștrii europeni de interne, în iunie 2000.

Comitetul a organizat șase reuniuni plenare și trei reuniuni ale grupului de lucru, între decembrie 1998 și martie 2001. La cererea Adunării Parlamentare, Comitetul Miniștrilor și-a dat acordul, pentru ca un pre-proiect de recomandare să fie înaintat Adunării parlamentare, pentru avizare.

Avizul Adunării a fost luat în considerare de Comitet, în cea de a 6-a reuniune.

Textul proiectului de recomandare "Codul european de etică al poliției" și expunerea motivelor care l-au însoțit au fost stabilite în cea de-a 6-a reuniune a Comitetului, în martie 2001 și supuse pentru aprobare și transmitere Comitetului Miniștrilor, în a 50-a sesiune plenară a Comitetului european pentru probleme criminale (CDPC), în iunie 2001. În timpul celei de-a reuniune a Delegaților, din 2001, Comitetul Miniștrilor a adoptat Recomandarea și a autorizat publicarea expunerii motivelor aferente.

II. Preambulul Recomandării

Comitetul Miniștrilor, conform articolului 15b al statutului Consiliului Europei.

Reamintind că scopul Consiliului Europei este de a realiza o uniune mai strânsă între membrii săi;

Conștient că unul dintre obiectivele Consiliului Europei este deopotrivă favorizarea Statului de Drept, care este la baza unei democrații adevărate;

Considerând că sistemul de justiție penală joacă un rol determinant în protejarea Statului de drept și că poliția are un rol esențial în cadrul acestui sistem;

Conștient de necesitatea, comună tuturor Statelor membre, de a duce o luptă eficace contra criminalității, la nivel național, cât și pe plan internațional;

Considerând că activitățile poliției sunt întreprinse într-o largă măsură, în raport strâns. cu populația și că eficiența lor depinde de susținerea acesteia din urmă;

Recunoscând că majoritatea serviciilor de poliție europene - în afara faptului că veghează la

respectarea legilor - joacă un rol social și asigură un anumit număr de servicii în cadrul societății;

Convins că încrederea populației în poliție este în mod riguros legată de atitudinea și comportamentul poliției vis-a-vis de populație și, în particular, de respectul demnității umane, libertăților și drepturilor fundamentale ale persoanei, care sunt consacrate îndeosebi în Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Considerând că principiile formulate în Codul de conduită al Națiunilor Unite pentru cei responsabili de aplicarea legilor și Rezoluției Adunării parlamentare a Consiliului Europei referitoare la Declarația despre poliție.

Păstrând în memorie principiile și regulile enunțate în textele referitoare la poliție - în spiritul dreptului penal, civil și public și al drepturilor omului, astfel adoptate de Comitetul de Miniștri, precum și în deciziile și hotărârile Curții europene pentru Drepturile Omului și în principiile adoptate de Comitetul pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante.

Recunoscând diversitatea structurilor de poliție și a mijloacelor de organizare ale acțiunii poliției în Europa;

Considerând necesitatea de definire a orientărilor și principiilor europene comune, în cadrul obiectivelor generale, funcționării și reponsabilității poliției, în scopul asigurării securității și respectării drepturilor persoanei în societățile democratice funcționând pe baza principiului preeminenței dreptului;

Recomandă guvernelor Statelor membre de a se inspira, în legislația și practicile interne ale acestora și în codurile lor de conduită în materie de poliție, din principiile enunțate în "Codul european de etică al poliției", ce figurează în anexa prezentei Recomandări, în vederea aplicării lor progresive și asigurării unei difuzări cât mai ample a acestui text.

III. Comentariu

De la crearea sa, Consiliul Europei lucrează la stabilirea și promovarea principiilor comune în legislațiile, practicile și sistemele Statelor membre. Sistemul de justiție penală a fost una dintre prioritățile în această privință, dat fiind că lupta împotriva criminalității necesită aplicarea directă, concretă a principiilor care se află la baza existenței Consiliului Europei și pe care are drept misiune să le apere, cum ar fi preeminența dreptului, democrația și drepturile omului.

În plus, eficacitatea ripostei la criminalitate depinde, în mare măsură, de armonizarea în cadrul unei politici europene coerente și concertate. Această condiție devine din ce în ce mai imperativă dat fiind existența fenomenelor ca de exemplu criminalitatea organizată și corupția care, deseori, au dimensiuni internaționale și față de care sistemele naționale riscă să apară insuficiente.

În mod tradițional, elaborarea normelor comune ce se aplică organelor represive, cum ar fi poliția, nu a cunoscut aceeași evoluție observabilă ca și în cazul, de exemplu, al componentei judiciare din justiția penală sau domeniul de aplicare a pedepselor. Adoptarea recentă a Recomandării Rec (2000)19 a Consiliului Europei, privind rolul Ministerului public în sistemul de justiție penală, cât și prezenta recomandare exprimă, totodată, o nouă tendință în acest domeniu. De asemenea, faptul de a recunoaște poliția ca pe o componentă a sistemului de justiție penală, ceea ce alătură justiția afacerilor interne, este de natură să ofere o bază solidă unei armonizări mai vaste a normelor aplicabile poliției.

Într-o Europă în care frontierele se estompează, este inevitabil să nu se ia în considerare poliția și puterile sale într-o perspectivă internațională. Discuția este purtată într-o mare măsură în legătură cu eficacitatea poliției, în lupta contra formelor de delincvență care depășesc, din ce în ce mai mult, frontierele naționale, ca de exemplu criminalitatea organizată și corupția. Reflectarea nu se limitează doar la această perspectivă. Într-o societate democratică, puterile poliției sunt limitate, în limita a ceea ce este acceptabil din punct de vedere al libertăților și drepturilor fundamentale ale individului, precum sunt enunțate în Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Trebuie deci, găsit un echilibru adecvat între aceste interese și aici intră în joc etica internațională a poliției.

Relația dintre poliție și public este un element cheie într-o democrație. În acest tip de societate, poliția este responsabilă nu doar în fața Statului, dar și vis-a-vis de populație, iar eficacitatea sa depinde, în mare măsură, de susținerea celei din urmă. În acest sens, funcția socială și calitatea de serviciu public al poliției sunt importante, de asemenea, pentru funcția sa represivă.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului și jurisprudența sa au furnizat o bază pentru redactarea prezentei Recomandări care, pe de altă parte, cuprinde principiile Comitetului european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (CPT). Această redactare a fost, de asemenea, influențată, pentru părțile corespondente, de considerente și principii generale ale Comitetului european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (CPT) și de Carta Socială europeană și jurisprudența sa. Alte texte internaționale, în mod particular, printre cele aplicabile poliției, cum

ar fi Codul de conduită al Națiunilor Unite pentru persoanele responsabile de aplicarea legilor și Rezoluția 690 (1979) a Adunării parlamentare a Consiliului Europei referitoare la Declarația

privind Poliția au făcut nu numai obiectul unui studiu aprofundat ci și a constituit o sursă prețioasă pentru elaborarea prezentei Recomandări.

Printre altele, se menționează și alte texte ale Consiliului Europei, care oferă orientări în domeniile privind prezenta Recomandare și au fost studiate cu cea mai mare atenție: Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (STE Nr.157);

- Ø Rezoluția (78)62 privind delincvența juvenilă și transformarea socială;
- Ø Recomandarea R(79)17 referitoare la protecția copiilor împotriva maltratării;
- Ø Recomandarea R(80)11 referitoare la detenția provizorie;
- Ø Recomandarea R(83)7 despre participarea publicului la politica privind criminalitatea;
- Ø Recomandarea R(85)4 despre poziția victimei în cadrul dreptului penal și procedurii penale;
- Ø Recomandarea R(87)15 vizând reglementarea utilizării de date cu caracter personal în sectorul poliției;

- Ø Recomandarea R(87)19 despre organizarea prevenirii criminalității;
- Ø Recomandarea R(88)6 despre reacțiile sociale față de comportamentul delincvent ale tinerilor proveniți din familii de imigranți;
- Ø Recomandarea R(96)8 despre politica criminalității într-o Europă în transformare;
- Ø Recomandarea R(97)13 despre intimidarea martorilor și drepturile la apărare;
- Ø Rezoluția (97)24 asupra celor 20 de principii directe pentru lupta împotriva corupției;
- Ø Recomandarea R(99)19 despre medierea în domeniu penal;
- Ø Recomandarea R(2000)10 despre codurile de conduită pentru agenții publici;
- Ø Recomandarea Rec(2000)19 despre rolul ministerului public în sistemul de justiție penală;
- Ø Recomandarea Rec(2000)20 despre rolul intervenției psiho-socială precoce în prevenirea comportamentelor de tip criminal;
- Ø Recomandarea Rec(2000)21 despre libertatea de exercițiu a profesiei de avocat;
- Ø Recomandări de politică generală a ECRI - Comisia europeană contra rasismului și intoleranței.

Ar trebui menționat, că s-a ținut cont de mai multe texte (instrumente și manuale, etc.) elaborate în cadrul Consiliului Europei, referitoare la probleme de poliție, chiar și la "poliția și drepturile omului", "etica poliției", mass-media, rasismul și intoleranța, egalitatea și minoritățile.

Prezenta Recomandare a fost redactată pornind de la constatarea că maniera în care sunt dirijate misiunile poliției diferă în mare măsură între statele membre. Aceasta este vizibilă în mod special la nivelul statutului și a organizării forțelor/serviciilor precum și a metodelor lor. În același timp, se observă mari similitudini, mai ales în privința obiectivelor poliției și a problemelor cărora ea trebuie să le facă față în activitatea sa cotidiană. Pentru a se ține cont de

această stare de lucruri, Recomandarea conține principii directe considerate fundamentale într-o democrație stabilă, atât pentru eficacitatea poliției, cât și pentru acceptarea sa de către public.

Stabilirea normelor comune a venit la momentul oportun. În toată Europa s-a trecut la reforma poliției și, în particular, în democrațiile mai recente, aceste reforme se înscriu într-un proces general, al cărui obiectiv global este consolidarea principiilor democratice, a preeminenței dreptului și protecției drepturilor omului în administrarea publică.

Prezentul ansamblu de principii directe poate servi drept orientare și sursă de inspirație pentru reforma sistemelor de poliție. Este clar, în orice caz, că o marjă rezonabilă de apreciere trebuie lăsată Statelor membre, având în vedere, trecutul lor diferite și nivelurile inegale de

dezvoltare. Prezenta Recomandare furnizează o bază solidă pentru urmărirea efortului în ceea ce privește poliția și Consiliul Europei situează această problemă la rang de prioritate.

Definirea câmpului de aplicare

"Prezentul cod se aplică forțelor sau serviciilor de poliție publice tradiționale sau altor organe autorizate și/sau controlate de puterile publice, al căror prim obiectiv constă în a asigura menținerea ordinii într-o societate civilă și care sunt autorizate prin Stat să aplice forța și/sau puteri speciale, pentru a atinge acest obiectiv".

Comentariu

Definirea câmpului de aplicare al Codului din primele rânduri ale Recomandării urmărește aplicabilitatea sa. Definiția propusă este foarte amplă, pentru ca Codul să poată fi utilizat de un număr mare de sisteme de poliție și să țină cont de extrema diversitate a sistemelor de poliție existente în Europa și, în particular, de diferențele constatate la nivelul dezvoltării și al structurilor organizaționale. Definiția reținută în acest paragraf permite aplicarea Codului forțelor sau serviciilor de poliție "tradiționale" din toate Statele membre (este de notat că această definiție nu trebuie să fie confundată cu scopurile poliției preconizate în articolul întâi al Codului).

Din motivele citate deasupra, definirea câmpului de aplicare al Codului nu conține decât caracteristicile principale ale misiunii încredințate tuturor organelor de poliție existente în Europa, mai precis puterea de a utiliza forța pentru a menține ordinea într-o societate civilă, misiune care este alcătuită în general de menținerea ordinii și prevenirea și depistarea criminalității. Aceasta definiție, în calitate de cel mai mic denominator comun pentru aplicabilitatea Codului, dispensează necesitatea de a descrie în detaliu diferitele tipuri de servicii ale poliției. Astfel, prezentul Cod se aplică tuturor organelor însărcinate cu exercițiul de tip polițist în societatea civilă. Codul este aplicabil oricărui tip de organizare a poliției, centralizată sau ancorată la nivel local, bazându-se pe structuri civile sau militare, purtând numele de servicii sau de forțe responsabile în fața puterii centrale, puterilor regionale sau locale sau în fața unui public larg.

Chiar dacă intenția ar fi de a da Codului o deschidere cât mai amplă, anumite tipuri de servicii ale poliției sunt excluse din câmpul de aplicare. Referirea la poliția "tradițională" trebuie să fie considerată ca și cum s-ar opune polițiilor "de tip special", care vizează alte scopuri în afara menținerii ordinii în societatea civilă. Printre polițiile care se situează în afara câmpului de aplicare a Codului, poate fi citată poliția militară în exercitarea funcțiilor militare și secrete, de asemenea "poliția penitenciară", care în țările în care există nu își exercită funcțiile decât în penitenciare.

Este important de menționat că Recomandarea nu se aplică agențiilor private de securitate.

I. Obiectivele poliției

- 1. Principalele scopuri ale poliției constă, într-o societate democratică condusă de principiul preeminenței dreptului, în următoarele sarcini:*
- *de a asigura menținerea liniștii publice, respectul legii și ordinii în cadrul societății;*
 - *de a proteja și respecta libertățile și drepturile fundamentale ale individului care sunt consacrate, îndeosebi, de către Convenția Europeană a Drepturilor Omului;*
 - *de a preveni și de a combate criminalitatea;*
 - *de a depista criminalitatea;*
 - *de a oferi asistență și servicii populației.*

Comentariu

În acest articol sunt enunțate cele mai importante obiective ale poliției, într-o societate democratică condusă de principiul preeminenței dreptului.

Mentținerea liniștii într-o societate și vegherea la *respectarea legii* sunt, în mod tradițional, obiectivele generale ale poliției, prima sa responsabilitate, deseori calificată drept misiune "de ordine publică". Această noțiune foarte amplă acoperă o serie de activități ale poliției, printre care se vor menționa siguranța și securitatea persoanelor (fizice cât și juridice) și bunurilor (private cât și publice) și aplicarea legii între Stat și particulari, și în raporturile între indivizi.

Respectarea *libertăților și drepturilor fundamentale ale persoanei*, așa cum sunt stipulate în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ca obiectiv al poliției, este, probabil, caracteristica cea mai semnificativă a unei poliții care se află în serviciul unei societăți patronate de drept. Acest obiectiv implică nu numai o obligație distinctă de a apăra aceste drepturi dar și existența unor limite ale acțiunii poliției în urmărirea altor obiective.

Formula "în special de către Convenția Europeană a Drepturilor Omului" a fost reținută pentru a indica o referință precisă la un instrument special, fără a nega importanța altor texte pertinente în materie de drepturi ale omului.

Acțiunea de "*prevenire a criminalității*" este privită diferit, potrivit Statelor membre, dar de obicei, ea este considerată ca aparținând responsabilității generale a Statului. Prevenirea criminalității este deseori divizată în prevenirea socială și prevenirea situațională, două forme de prevenire care se referă la poliție.

Precum reiese din Recomandarea n° R(83)7 a Consiliului Europei privind participarea publicului la politica privind criminalitatea, cât și din Recomandarea n° R(87)19 despre organizarea prevenirii criminalității, prevenirea criminalității solicită, pentru a fi eficace, participarea întregii comunități, a întregii societăți. De câțiva ani, se vorbește deseori de "parteneriat" în domeniul de prevenire al criminalității, ceea ce demonstrează că nu este vorba de o sarcină rezervată exclusiv poliției. În acest domeniu se impune coordonarea eforturilor poliției și altor organe, dar și ale populației. Chiar dacă responsabilitatea politicii de prevenire a criminalității nu aparține în final, în cea mai mare parte a Statelor membre, poliției, ea constituie unul dintre principalele obiective ale acesteia, ceea ce, într-o societate democratică condusă de principiul preeminenței dreptului, oferă anumite garanții împotriva tuturor abuzurilor față de indivizi.

Depistarea criminalității, în toate Statele, reprezintă unul dintre obiectivele clasice principale ale poliției. Chiar dacă depistarea criminalității nu reprezintă deseori decât o parte relativ redusă a ansamblului misiunilor poliției, aceasta constituie unul din elementele esențiale ale activităților

sale. Populația așteaptă multe din partea poliției în acest domeniu. Printre altele: eficacitatea acestei depistări are ca însăși un efect preventiv și este deci indispensabilă pentru promovarea încrederii populației în justiția penală.

Depistarea criminalității este organizată conform diferitelor modalități specifice Statelor. În câteva dintre acestea, depinde de poliția generală, în timp ce în altele, este încredințată serviciilor speciale și poliției judiciare. Independența poliției vis-a-vis de autoritățile care exercită urmărirea în justiție (Ministerul Public) este foarte variată de la o țară la alta. Problemele, cu care poliția se confruntă în munca sa de depistare a criminalității, sunt aceleași în întreaga Europă. Prezentul Cod nu pune sub semnul întrebării locul central al luptei împotriva criminalității în cadrul misiunii poliției, ci subliniază necesitatea de conciliere, atât cât se poate

face, eficacitatea poliției și respectarea drepturilor fundamentale ale persoanei, ceea ce este destul de delicat, când este vorba de combaterea criminalității. Principiul prezumției de inocență și garanțiile pe care le prezintă au, bineînțeles, o importanță deosebită pentru persoanele

suspectate de infracțiuni. În plus, respectarea drepturilor individuale în cazul depistării criminalității se extinde și la drepturile altor persoane, cum ar fi victimele și martorii, față de care poliția are de asemenea responsabilități. Garanțiile în materie de depistare a criminalității sunt tratate la Capitolul V.2.

"Asistența (sprijinul)" populației este un alt aspect al activității majorității organelor de poliție, dar această sarcină este mai mult sau mai puțin dezvoltată. Incluziunea unei funcții de "serviciu" printre obiectivele poliției este puțin diferită, în sensul că ea modifică rolul poliției, care încetând să mai fie o "forță" utilizată în societate, devine atunci un organ în "serviciul" acesteia din urmă. De câțiva ani, în Europa a apărut o tendință netă de integrare a poliției în societatea civilă și de a o apropia de populație. Acest scop este atins prin dezvoltarea "poliției comunitare" în mai multe State membre. Unul dintre principalele mijloace utilizate constă în conferirea unui statut de organ de serviciu public și nu de simplu organ însărcinat cu aplicarea legii. Dacă se dorește ca această transformare să nu fie de ordin pur lingvistic, este necesară introducerea unor categorii de "servicii" în cadrul acțiunii poliției, printre obiectivele unei poliții democratice moderne. Asistența asigurată de poliție, privește în general, situații concrete în care ea ar fi trebuit să intervină, cum ar fi de exemplu a veni în ajutorul tuturor persoanelor care se află în pericol, sau a asista persoane pentru a intra în contact cu alte autorități sau servicii sociale, aspectul "serviciu" fiind tot mai vag și, deci, mai dificil de definit. El nu trebuie confundat cu anumite sarcini administrative încredințate poliției (eliberarea pașapoartelor). În manieră generală, funcția poliției, ca organ de serviciu public, este legată de rolul său de salvare a populației și accesibilitatea poliției este unul dintre aspectele fundamentale și importante, în acest sens. Funcția de serviciu a poliției este mult mai legată de starea de spirit a acesteia din urmă, în privința populației decât de faptul că i se încredințează sarcini de serviciu, în plus față de sarcinile obișnuite. Este clar că poliția nu poate să-și asume responsabilități prea dificile, în materie de servicii prestate către populație. Statele membre ar trebui să elaboreze linii directoare aplicabile atribuțiilor poliției în acest domeniu și maniera în care sunt îndeplinite.

II. Bazele juridice ale poliției

2. Poliția este un organ public, care trebuie instituit prin lege.

3. Operațiunile poliției trebuie să fie întotdeauna îndeplinite conform dreptului intern și normelor internaționale acceptate de țări.

4. Legislația de organizare a poliției trebuie să fie accesibilă cetățenilor și suficient de clară și precisă; în cazul contrar aceasta trebuie completată prin regulamente de asemenea accesibile cetățenilor și clare.

5. Personalul poliției este supus aceleiași legislații ca și cetățenii obișnuiți, singurele excepții de la acest principiu nu pot fi justificate, decât în vederea asigurării unei bune desfășurări a sarcinilor poliției, într-o societate democrată.

Comentariu

Această secțiune stabilește pentru poliție în calitate de instituție, cât și pentru acțiunile sale, un cadru juridic în conformitate cu principiul preeminenței dreptului. Ea conține, de asemeni, câteva regulamente juridice fundamentale, din care, câteva sunt deduse din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și din jurisprudența aferentă acesteia. Articolele 2-5 recapitulează anumite principii ce se află la baza noțiunii de preeminență a dreptului pentru poliție.

Articolul 2 subliniază că, în calitate de instituție, poliția este un organ public. Cu alte cuvinte, puterile publice, în ultimă instanță Statul, nu pot să se sustragă responsabilităților în materie de poliție și elementul care are drept sarcină, respectarea regulamentelor de poliție, nu poate fi transformat într-un organ privat. Funcțiile/puterile poliției pot însă să fie delegate organelor private.

Articolul 2 menționează, în plus, că organele de poliție trebuie instituite prin lege. Aceasta înseamnă că poliția este fondată prin Constituție și prin legislație obișnuită, totuși, această nu exclude regulamentele expuse în textele de ordine regulamentară, cum ar fi decretele puterii executive sau în cadrul instrucțiunilor de serviciu, dacă aceste decrete sau instrucțiuni sunt adoptate în virtutea unei însărcinări de puteri corespunzătoare Constituției și legilor.

Articolul 3 anunță principiile care trebuie să conducă, în toate circumstanțele, operațiunile de poliție; ele trebuie să fie regulamentare, în privința, atât a dreptului intern, cât și a normelor internaționale aplicabile. Referitor la acestea din urmă, Convenția Europeană a Drepturilor Omului și instrumentele conexe au o importanță deosebită.

Articolul 4 definește două principii generale suplimentare în legătură cu "noțiunea de preeminență a dreptului", la care s-a referit Curtea europeană a drepturilor omului, în mai multe cazuri. Pentru a putea apăra drepturile sale de puterile poliției, cetățeanul trebuie să cunoască regulamentele juridice aplicabile. Aceasta presupune, în primul rând, ca aceste regulamente să fie accesibile publicului și în al 2-lea rând, ca regulamentul, fie el o norma legislativă sau regulamentară, să fie formulat într-un mod suficient de precis. Aceste două imperative sunt necesare, pentru ca cetățeanul să poată intui consecințele pe care le poate implica un regulament dat. Sigur, consecințele nu pot fi niciodată prevăzute cu o certitudine absolută, în plus, legile și regulamentele trebuie să se adapteze evoluției situațiilor. Acesta este motivul pentru care Recomandarea nu merge mai departe de Curtea europeană a drepturilor omului și vorbește despre "o legislație suficient de clară". Un echilibru între gradul de precizie al unui regulament privind poliția și suplețea sa trebuie stabilit, când este vorba de reglementarea organizării poliției sau a modului de executare a operațiilor sale. Nu ar trebui supraestimată importanța acestor principii în cazul exercitării puterii publice în privința persoanelor private. De aceea, acestea sunt enunțate în Recomandare.

Un principiu esențial al Statului de drept, care figurează la articolul 5, dorește ca legea să se aplice, la fel, tuturor cetățenilor, chiar și celor care, cum ar fi personalul de poliție, sunt însărcinați să-l aplice. Excepțiile de la acest principiu nu sunt acceptate, decât în condițiile în care sunt indispensabile pentru buna executare a sarcinilor poliției. Acest articol menționează că, în afara anumitor cazuri particulare, personalul de poliție este

supus dreptului comun și procedurile și sancțiunile juridice obișnuite. Sancțiunile interne cu caracter disciplinar se află în afara câmpului de aplicare a acestui articol. Curtea europeană a drepturilor omului a stabilit o jurisprudență privind diferența între problemele disciplinare și problemele penale. Nu este permis ca un Stat să califice drept disciplinară o problemă care, în dreptul internațional, trebuie să fie considerată ca fiind de natură penală și, de aceea, să nu respecte garanțiile de procedură prevăzute în articolul 6 al Convenției drepturilor omului.

III. Poliția și sistemul de justiție penală

6. O distincție netă trebuie stabilită între rolul poliției și cel al sistemului judiciar, al parchetului și al sistemului penitenciar; poliția nu trebuie să aibă nici o putere de control asupra acestor organe.

Comentariu

Cum a fost indicat în prefață, poliția este unul dintre cele patru elemente al sistemului de justiție penală (poliție, parchet, tribunale și sisteme penitenciare). Chiar dacă acest model de sistem penal consideră fiecare element ca fiind independent, trebuie recunoscut că acest sistem trebuie să admită un anumit număr de mecanisme corectoare pentru a face ca sistemul și fiecare din elementele sale să funcționeze în conformitate cu legea și într-o manieră eficientă. Acest model de sistem de justiție penală, face să treacă fiecare caz de la un element la altul și justifică procesul de justiție penală, pretinde ca aceste elemente să fie până la un anumit punct, independente și autonome, unele în raport cu altele. Un astfel de sistem pare că trebuie să furnizeze garanții justițiabililor.

Acest articol subliniază importanța separării rolului poliției de cel al celorlalte elemente din sistemul de justiție penală. Poliția, care este "prima verigă din lanț" nu ar trebui să aibă nici o putere de control asupra altor organe din sistem.

7. Poliția trebuie să respecte, cu strictețe, independența și imparțialitatea judecătorilor; poliția nu trebuie, nici să ridice obiecții față de hotărârile judecătorești sau deciziile judiciare legitime, nici să împiedice executarea lor.

Comentariu

Acest articol se referă la integritatea sistemului de justiție penală. Independența și imparțialitatea puterii judiciare reprezintă una din pietrele de temelie ale unei societăți conduse de principiul preeminenței dreptului. Ca element al sistemului de justiție penală, poliția se află în raport strâns cu puterea judiciară și nu trebuie niciodată să acționeze într-o manieră susceptibilă de a aduce prejudicii sau care ar putea să aducă prejudicii imparțialității acesteia. Pe de altă parte, puterea judiciară trebuie să respecte poliția, ca pe un organ profesional distinct și nu poate să se amestece în organizarea sa profesională. Poliția este subordonată puterii judiciare, în privința deciziilor judiciare, pe care trebuie să le respecte, în mod scrupulos și deseori să le execute, dacă sunt legitime. Legitimitatea sau legalitatea este hotărâtă, prin referire atât la dreptul intern, cât și la dreptul internațional (referitor la drepturile omului) (a se vedea de asemenea articolul 3).

A doua parte a acestui articol ar trebui, în mod normal, să susțină că poliția trebuie să respecte toate hotărârile judecătorești și deciziile tribunalelor și chiar de a face tot ce este necesar pentru executarea lor. În orice caz, maniera în care este redactat articolul oferă posibilitatea poliției de a nu juca un rol de "executor orb" în situațiile, în care este clar, că imperativele justiției, într-o societate democratică, nu sunt respectate. Din articolele 3 și 37 rezultă că poliția trebuie, totdeauna, să verifice legalitatea acțiunilor sale.

Acest articol nu aduce prejudicii drepturilor și libertăților personalului de poliție, în calitate de cetățeni.

8. Poliția nu trebuie, în principiu, să exercite funcțiuni judiciare. Orice delegare de putere judiciară trebuie să fie limitată și prevăzută prin lege. Trebuie ca întotdeauna să fie posibilă contestarea în fața unui organ judiciar a tuturor actelor, deciziilor sau omisiunilor poliției privind drepturile indivizilor.

Comentariu

Ca excepție la regulamentul principal de separare strictă a puterilor între executiv și judiciar, poliția poate, în anumite situații, să fie împuternicită cu puteri judiciare. Recomandarea precizează că poliția nu trebuie să poată exercita puteri judiciare, decât în măsură limitată, de

regula generala numai în cazul infracțiunilor minore (faptele sunt simple, autorul infracțiunii își recunoaște vina și sancțiunile sunt limitate, deseori standardizate). Este esențial, ca deciziile luate de poliție în cadrul unei delegări de competențe judiciare să poată fi mereu contestate în fața unui tribunal și ca delincventul să fie informat. Această dispoziție își are originea în articolul 6 a Convenției Europene a Drepturilor Omului, care prevede ca audierea oricărei persoane să se facă, în mod echitabil, de un tribunal. Prezentul articol prevede posibilitatea **de contestare** a oricărei decizii a poliției în fața autorităților judiciare.

9. Este cazul să se asigure o cooperare funcțională și corespunzătoare, între poliție și ministerul public. În țările unde poliția se află sub autoritatea ministerului public sau judecătorilor de instrucție, ea trebuie să primească instrucțiuni clare, atât în privința priorităților care determină politica anchetelor criminale și desfășurarea diferitelor anchete criminale. Poliția trebuie să informeze judecătorii de instrucție sau ministerul public, de modul în care instrucțiunile lor sunt aplicate și, mai ales trebuie să îi țină la curent cu evoluția cazurilor penale.

Comentariu

Acest articol evocă principiile enunțate în Recomandarea Rec (2000)19 a Consiliului Europei, privind rolul ministerului public în sistemul de justiție penală și legăturile între ministerul public și poliție. Dat fiind că țările Europei nu aplică același sistem, această Recomandare stabilește o distincție între Statele membre unde poliția este independentă de parchet și acelea în care se află sub autoritatea acestuia. Făcând abstracție de sistemul în vigoare, această Recomandare atribuie Ministerului Public o dublă misiune generală vis-a-vis de poliție, de a ști să verifice legalitatea anchetelor de poliție și de a se asigura că drepturile omului sunt respectate. Ea subliniază, pe de altă parte, necesitatea unei colaborări corespunzătoare și eficace între Ministerul Public și poliție.

În țările, unde poliția se află sub autoritatea Ministerului Public, Recomandarea sus-numită precizează la punctul 22 că "Statul ia toate măsurile pentru ca Ministerul Public să poată:

- a) să dea instrucțiuni utile serviciilor de poliție, pentru o aplicare efectivă a priorităților de politică penală, fiind vorba, în mod deosebit, de elucidarea cazurilor, a modului de cercetare a probelor, a mijloacelor specifice, de durata anchetelor, a informării Ministerului Public, etc.;
- b) în cazul pluralității serviciilor, să încredințeze ancheta individuală serviciului de poliție, pe care îl consideră adecvat;
- c) să treacă la evaluările și controalele necesare pentru respectarea instrucțiunilor și legii;
- d) să sancționeze, dacă este cazul, eventualele încălcări ale legii".

Articolul 9 al prezentei Recomandări reproduce regulile, de mai sus, cu privire la poliție și la raporturile acesteia cu Ministerul Public. Statele trebuie să vegheze la cooperarea funcțională și corespunzătoare între poliție și Ministerul Public, de asemenea în opoziția poliției. În mod deosebit, ei trebuie să ia măsuri, astfel încât poliția să primească de la Ministerul Public, instrucțiuni clare și precise. Aceste măsuri pot lua forma unor directive enunțate pe cale legislativă sau regulamentară și să fie însoțite de o echipă comună care asociază poliția cu Ministerul Public. Pe de altă parte, cooperarea obligă poliția să informeze, autoritatea superioară în materie de instrucție, de progresele înregistrate în aplicarea politicii adoptate și, în mod particular, de evoluția fiecărui caz. Obligația de a da socoteala Ministerului Public/judecătorului de instrucție ar trebui să constituie obiectul unei reglementări amănunțite și solicită, totodată, o organizare.

10. Poliția trebuie să respecte rolul avocaților apărării în procesele de justiție penală și, dacă este necesar, să contribuie la asigurarea dreptului efectiv de a avea acces la asistență juridică, în mod deosebit, pentru persoanele private de libertate.

Comentariu

Unul dintre principiile fundamentale, într-o societate în care se respectă preeminența dreptului este de a asigura fiecăruia un acces egal la drept și justiție. În general, aceasta implică garantarea unei asistențe juridice efective tuturor persoanelor, a căror drepturi și interese personale sunt amenințate, a se vedea Recomandarea Rec (2000)21, privind libertatea de exercitare a profesiei de avocat. Mai mult, articolul 6 al Convenției europene a Drepturilor Omului prevede, în mod expres, că orice persoană acuzată de o infracțiune penală, are dreptul de a se apăra, ea însăși sau de a beneficia de asistența unui apărător pe care l-a ales ea însăși (a se vedea articolul 47 al prezentei Recomandări).

Articolul 10 subliniază faptul că poliția trebuie să respecte rolul de apărare al avocaților în procesul de justiție penală. Printre altele, aceasta presupune ca poliția să nu se amestece, pe nedrept, în munca lor și nici să-i supună unei forme de intimidare sau de tracasare. Mai mult, poliția nu trebuie să asocieze apărătorii cu clienții lor. Colaborarea poliției în privința dreptului delincvenților la consiliere este, în mod special, necesară când persoana în cauză este privată de libertate poliție.

11. Poliția nu trebuie să se substituie personalului penitenciar, cu excepția cazurilor de urgență.

Comentariu

Acest articol, care completează articolul 6, a fost introdus pentru a pune în lumină diferența radicală între funcțiile poliției, care, în exercitarea competenței sale judiciare, se ocupă de procedura prealabilă procesului și funcțiile privind tratamentul delincvenților recunoscuți vinovați, care fac obiectul unei condamnări. Astfel reiese, cu claritate, din normele Consiliului Europei ce se aplică administrării și gestionării sistemelor penitenciare și de probare în justiție, precum și Regulamentele penitenciare europene (Rec No R (87)3) și Recomandarea privind personalul însărcinat cu aplicarea sancțiunilor și măsurilor (Rec. No R(97)12; ca agentul de probațiune și personalul penitenciar exercita funcțiuni complet diferite de acelea ale poliției, mai ales în cadrul depistării criminalității.

În consecință, calificativele, procedurile de recrutare și pregătirea sunt foarte diferite. Prezentul articol determină apariția unui principiu important, cel al separării puterilor în cadrul sistemului de justiție penală, înainte și după condamnare, fără însă a înlătura posibilitatea de a chema poliția în situații de urgență.

(În anumite țări, personalul penitenciar este denumit, "poliție penitenciară". Cum a fost indicat în comentariul despre "Definirea câmpului de aplicare al Codului", această Recomandare nu se aplică acestor categorii de personal).

IV. Organizarea structurilor poliției

IV.1. Generalități

12. Poliția trebuie să fie organizată, în așa fel încât, membrii săi să beneficieze de respectul populației, atât ca profesioniști însărcinați cu aplicarea legii, cât și ca prestatori de servicii.

Comentariu

Acest articol stipulează un principiu care este esențial în identificarea unei organizații de poliție dintr-o societate democratică bazată pe principiul preeminenței dreptului. În acest tip de

societate, acordul populației ("a se bucura de respectul publicului") este cea mai bună garanție pentru succesul activității poliției. Este deci, crucial pentru poliție, să instaureze o înțelegere mutuală și o cooperare cu populația. Aceasta este valabilă pentru majoritatea atribuțiilor cu care este însărcinată poliția.

Organizarea serviciilor ar trebui să fie structurată astfel încât, să fie promovată încrederea între poliție și populație. Un element important în această privință constă în instituirea unui nivel ridicat de profesionalism printre membrii săi. Se poate de asemenea prevedea transformarea acestei instituții într-un organ "transparent" de serviciu public. În acest fel, populația poate considera poliția ca pe un serviciu la dispoziția sa și nu ca pe o forță care i-a fost impusă.

13. Serviciile de poliție trebuie să-și exercite misiunile de poliție, într-o societate civilă sub responsabilitatea autorităților civile.

Comentariu

Trebuie reamintit, că doar atribuțiile poliției, exercitate în cadrul societății civile sunt în câmpul de aplicare a prezentului Cod. Funcțiunea judiciară a poliției – poliția ca element al sistemului de justiție penală - și funcția sa de garant al ordinii publice, cât și funcția de serviciu public, care urmăresc integrarea în societatea civilă, sunt, totodată, elemente care o diferentiază de funcțiuni și obiective militare. Mai mult, bazele juridice ale poliției și funcțiunile pe care ea trebuie să le exercite într-o societate condusă de principiul preeminenței dreptului, bazata pe respectarea drepturilor civile și politice ale individului sunt diferite, de asemenea, de cele ale personalului militar. Se remarcă anumite similitudini între funcțiile și sarcinile polițienești și militare, dar caracteristicile poliției, mai sus descrise, sunt atât de importante într-un stat de drept, că ar trebui susținute prin orice mijloace. Cadrul organizațional este unul dintre mijloacele aplicate în acest scop. Un serviciu de poliție care susține valorile civile are toate șansele să fie cel mai bun în practicarea unui profesionalism de tip polițist adaptat cerințelor societății civile.

Structura organizațională - civilă sau militară - a poliției diferă mult, potrivit țărilor europene. În Europa de vest și de nord, poliția este în esență civilă. În mai multe țări din Europa centrală și orientală, poliția este organizată după o structură militară, în timp ce în zona meridională a continentului cele 2 modele există, chiar coexistă în anumite țări. Procesul care tinde să pună poliția în serviciul colectivității a început în mai multe State membre. Reforma organizațională este deseori o componentă a acestui proces. În Europa centrală și orientală, această reformă se înscrie într-un proces mai general de tranziție spre un sistem democratic, spre statul de drept. Totuși, această tendință este observabilă în anumite părți ale Europei, în care există solide tradiții democratice.

În stadiul actual de lucruri, respectând istoria și tradițiile Statelor membre, prezentul articol subliniază numai că exercitarea misiunilor de poliție în societatea civilă, asigurate de serviciile civile sau militare, trebuie să se afle sub responsabilitatea autorităților civile.

14. Poliția și personalul în uniformă trebuie în mod normal să fie recunoscuți cu ușurință.

Comentariu

Acest articol enunță un principiu de o importanță crucială pentru poliția tradițională într-o societate democratică guvernata de drept; publicul trebuie să poată recunoaște lesne posturile de poliție și poliția în uniformă. Aceasta este valabilă pentru echipamentele utilizate (vehicule, etc.). Acest articol arată că, doar cu excepția unor motive, precum ar fi executarea adecvată a funcțiilor poliției, aceasta ar trebui să poarte semne distinctive, recunoscute prin comparație cu

alte organe. Aceasta face parte din exigența generală de deschidere și de transparență a poliției, dar servește totodată la ușurarea intervenției poliției, în caz de urgență (vezi articolul 40).

15. Serviciul de poliție trebuie să beneficieze de o independență operațională suficientă, vis-a-vis de alte organe ale Statului; în îndeplinirea sarcinilor de poliție care-i revin și de care trebuie să fie pe deplin responsabil.

Comentariu

Poliția aparține puterii executive. Ea nu poate fi în totalitate, independentă de executiv, de la care ea primește instrucțiuni. Cu toate acestea, în executarea sarcinilor ce-i revin, poliția trebuie să respecte legea și este dotată în plus, cu o mare capacitate de inițiativă. În exercitarea puterilor sale, poliția nu trebuie să primească nici o instrucțiune de natură politică. Independența operațională trebuie aplicată întregii instituții. Ea reprezintă un aspect important al preeminenței dreptului, în măsura în care ea garantează ca poliția realizează operațiunile conform legii, în condițiile în care este necesară respectarea legii, aceasta este concepută într-un mod imparțial și profesional. Independența operațională pretinde ca poliția să fie, pe deplin, responsabilă de acțiunile sau neglijențele sale (a se vedea secțiunea VI).

16. Cadrele poliției trebuie să fie, la toate nivelele ierarhice, personal responsabile de actele lor, de neglijențele sau de ordinele date subordonaților lor.

Comentariu

Într-o societate guvernată de principiul preeminenței dreptului, legea se aplică, în mod egal, tuturor cetățenilor. Aceasta înseamnă, concret că efectivele de poliție, în aceeași calitate ca și ceilalți cetățeni, trebuie să fie, personal responsabil de actele lor. Mai mult, membrii ierarhici trebuie să fie, pe deplin, responsabili de ordinele date subordonaților lor, în virtutea autorității cu

17. Organizarea poliției trebuie să cuprindă o rețea de comandă clar definită. Trebuie să fie posibilă, în toate cazurile determinarea superiorului responsabil de actele de neglijență ale unui membru din personalul de poliție.

Comentariu

Acest articol, care completează articolul 14, se referă la responsabilitatea ordinelor date în cadrul poliției. Faptul, ca tot personalul de poliție să fie responsabil de actele sale nu împiedică superiorii ierarhici să fie responsabili de a fi dat un anumit ordin. Superiorul poate fi responsabil în același timp cu agentul "de execuție" sau, separat în cazul în care acesta a executat ordinul, "de bună credință" (a se vedea articolul 38). O rețea de comandă permite determinarea, într-un mod eficace, a persoanei responsabile, în ultima instanță, de o anumită acțiune a poliției.

18. Poliția trebuie să fie organizată astfel încât, să promoveze bunele raporturi între poliție și populație și, eventual, o cooperare efectivă cu celelalte organisme, asociații locale, organizații nonguvernamentale și alți reprezentanți ai populației, cuprinzând grupurile etnice minoritare.

Comentariu

Acest articol recomandă Statelor membre să-și organizeze poliția într-o perspectivă de integrare a acesteia în societate. Eficacitatea muncii poliției are de câștigat de la înstaurarea relațiilor continue, la diferite niveluri, cu celelalte organe publice și în particular, între poliție și marele

public, acesta fiind deseori reprezentat de asociațiile sau organizațiile cu caracter neguvernamental.

Recomandarea nu tratează problema de a ști cum se concretizează acest principiu. Europa oferă numeroase modele de cooperare între poliție și celelalte organizații și de instaurare a raporturilor mai strânse între poliție și populație. Descentralizarea organizării poliției este, în general, considerată ca o modalitate importantă, în acest caz. Totuși, acest aspect este strâns legat de gradul de dezvoltare al democrației locale, în țările considerate. "Poliția în serviciul comunității" (community policing) este o idee ce a luat naștere în Regatul Unit, unde era vorba de asocierea întregii comunități, în particular, pentru prevenirea criminalității, dar și pentru depistarea acesteia. Acest model a fost preluat de numeroase țări europene.

Insecuritatea din marile orașe ale Europei este un exemplu de fenomen având aspecte multiple, deseori legate de probleme, cum ar fi sărăcia și delincvența juvenilă, care nu poate fi eficient combătută printr-o singură intervenție a poliției, înșă necesitând intervenția unor numeroși factori.

19. Serviciile de poliție trebuie să fie pregătite să furnizeze cetățenilor informații obiective despre activitățile lor, fără însă, a dezvălui informații confidențiale. Trebuie elaborate liniile directoare profesionale, care guvernează raporturile cu mass-media.

Comentariu

Poliția ar trebui să fie, pe cât este posibil, transparentă pentru public. Ea trebuie să fie pregătită să furnizeze informații despre activitățile sale, dacă vrea să-și câștige încrederea populației. În același timp, poliția trebuie să respecte confidențialitatea anumitor informații, din anumite motive: integritatea persoanelor, instrucție penală, principiul prezumției de nevinovăție, din motive de securitate sau altele. Cu siguranță, chiar dacă aceste situații fac obiectul unei reglementări adecvate în cea mai mare parte a Statelor, poliția va dispune totdeauna de o marjă de apreciere, pentru a pune în balanță cele două categorii de interese. Pe de altă parte, comunicarea între poliție și mass-media poate fi dificilă și poliția nu poate fi totdeauna bine pregătită. Îi este deci recomandat elaborarea unor directive destinate să guverneze raporturile sale cu mass-media. În anumite State membre, raporturile cu mass-media sunt în responsabilitatea serviciilor, special însărcinate cu aceste contacte. Acestea ar trebui să fie, mereu, plasate sub semnul obiectivității.

20. Organizarea serviciilor de poliție trebuie să cuprindă măsuri eficiente, pentru a garanta integritatea personalului de poliție și comportamentul adecvat al acestuia, în executarea misiunilor și în special, respectarea libertăților și drepturilor fundamentale ale persoanei, în mod particular, prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Comentariu

Scopul acestui articol este de a dezvolta la personalul de poliție o formă de cultură bazată pe conștiința responsabilității lor, în apărarea libertăților și drepturilor fundamentale ale persoanei și de a asigura integritatea profesională prin intermediul unor măsuri de transparență interne. Există diferite mijloace pentru a ajunge la această soluție. Stilul de conducere și de gestiune joacă un rol important în crearea unui "ethos" al acestei structuri profesionale care pastrează drepturile individuale și principiul de nediscriminare împreună în cadrul organizației și în raporturile acesteia cu publicul. Totodată se poate instaura o comunicare deschisă între personal (comunicare pe orizontală și pe verticală), fixa norme (coduri deontologice) și exercita un

control. Este clar că recrutarea și formarea joacă un rol major în această privință. (problema transparenței și a responsabilității vis-a-vis de exterior este tratată la capitolul VI).

21. Măsuri eficiente pentru prevenirea și lupta împotriva corupției trebuie aplicate la toate nivelele serviciilor de poliție.

Comentariu

Nu există o definiție internațională comună pentru corupție. Conținutul acestei noțiuni variază de la o țară la alta. Convenția penală despre corupție, adoptată de Consiliul Europei în 1999 nu furnizează o definiție uniformă pentru corupție; ea și-a propus, totodată, elaborarea unor norme comune aplicabile anumitor delictе din această categorie (corupție activă și pasivă). Expresia "corupția poliției" acoperă deseori uneltiri diverse, cum ar fi venalitatea, fabricarea sau distrugerea probelor, favoritismul sau nepotismul. Toate aceste uneltiri au în comun ca determină necesitatea folosirii abuzive a puterilor legate de atribuțiile polițistului. Mai mult, trebuie recunoscut că această corupție trebuie considerată ca reprezentând o amenințare constantă pentru integritatea poliției și buna sa funcționare în cadrul legalității, în toate Statele membre.

Prezentul articol are drept scop să amintească Statelor membre importanța luării de măsuri interne eficiente pentru a lupta împotriva corupției, în cadrul organizațiilor de poliție. În acest sens, ar putea fi vorba despre definirea acțiunilor calificabile de corupție, de studiul cauzelor corupției din poliție și de a crea structuri organizaționale și mecanisme de control pentru a lupta împotriva acestui fenomen.

Trebuie notat că fenomenul de corupție nu figurează demult printre prioritățile internaționale. Statele membre consideră că aceasta constituie o adevărată amenințare pentru democrație, pentru preeminența dreptului și pentru apărarea drepturilor omului, ceea ce a condus Consiliul Europei, care este principala instituție europeană ce lucrează pentru apărarea acestor drepturi, la elaborarea unei serii de instrumente de luptă împotriva corupției: Rezoluția (97)24 cu privire la cele 20 de principii directe pentru lupta împotriva corupției și Recomandările despre statutul agenților publici (no R(2000)10), aplicate poliției, cât și Convenția penală despre corupție (STE No 173) și Convenția civilă despre corupție (STE No 174) adoptată în 1999. În plus, Grupul Statelor împotriva corupției (GRECO) a fost înființat în 1998 pentru urmărirea acestor probleme de corupție, în Statele membre. Consiliul Europei pune în aplicare și alte programe, al căror obiectiv general este combaterea corupției, mai ales din cadrul poliției, și la care Statele membre pot participa.

IV.2 Calificative, recrutări și fidelitatea personalului de poliție

22. Personalul de poliție, oricare ar fi nivelul la care se angajează, trebuie să fie recrutat pe baza competenței și experienței personale, care trebuie adaptate obiectivelor poliției.

Comentariu

Procesul de selecție a candidaților în posturi de polițist nu trebuie să se bazeze decât pe criterii obiective. Acest articol tratează calificativele personale, care pot fi împărțite în două categorii; competența și experiența. Prima categorie cuprinde capacitățile și aptitudinile personale ale candidatului, dintre care, câteva sunt descrise în articolul 23. A doua categorie - experiența personală - acoperă deodată instrucția, formarea și experiența vieții, deci, experiența profesională deja acumulată. Aceste calificative personale trebuie să corespundă obiectivelor poliției, vezi Articolul 1. Aceleași principii de bază ar trebui aplicate tuturor gradelor, chiar în cazul în care

competența cerută poate fi diferită. Ar trebui evitată numirea funcționarilor de poliție din rațiuni politice, fiind vorba, în particular, de posturile operaționale.

23. Personalul de poliție ar trebui să fie în măsură să dea dovadă de discernământ, de deschidere intelectuală, de maturitate, de simț justițiar, de capacități de comunicare și, dacă este cazul, de aptitudini de conducere și organizare. Ei trebuie să aibă și o bună putere de înțelegere a problemelor sociale, culturale și comunitare.

Comentariu

Exemplele de competențe personale ilustrate aici sunt importante pentru personalul operațional din serviciile de poliție, într-o democrație. Această listă nu este exhaustivă. Este vorba în ultima analiză de a se putea baza pe personalul de poliție, cunoscând bine societatea, în serviciul căreia se află și al cărei comportament este adaptat misiunilor lor, conform obiectivelor poliției.

24. Persoanele care au fost recunoscute vinovate de infracțiuni grave nu trebuie să aibă funcții în poliție.

Comentariu

Acest articol definește o normă minimală aplicabilă personalului de poliție care urmează să fie recrutat sau este deja recrutat. Aparține, totuși, Statelor membre sarcina de a decide "gradul de toleranță" care se poate acorda infracțiunilor, care nu fac parte din categoria crimelor grave. În plus, exigența unei condamnări trebuie interpretată ca o normă minimală, ceea ce nu împiedică ca recruții și personalul să fie declarați inapți pentru ocuparea unui post din poliție sau să execute funcțiuni de acest gen, din motiv ca exista mari prezumții de acțiuni infracționale la adresa lor.

25. Fără ca ființele umane să fie discriminate pe baza criteriilor de etnie și pe baza originii politice, prin care să se recruteze bărbați și femei, reprezentând diverse categorii ale societății, printre care grupurile etnice minoritare, obiectivul ultim fiind ca personalul de poliție să reflecte societatea în serviciul căreia se găsește.

Comentariu

Pentru a fi benefice poliției, procedurile de recrutare trebuie să fie aplicate într-un mod obiectiv și nediscriminatoriu. Articolul 22 și comentariul său descriu anumite metode de utilizare pentru a reuși. Recrutarea nediscriminatorie din poliție este susținută de Convenția Europeană a

Drepturilor Omului, Protocolul său nr. 12 și de Carta socială europeană. Jurisprudența care se raportează la aceste două instrumente este, în general, concentrată asupra următoarelor caracteristici: sex, opinii politice, religie, rasă și origine națională și etnică.

Mențiunea de "examenul candidaturilor" subliniază că autoritatea însărcinată cu recrutarea trebuie să adopte ex officio un demers de "investigare" activă pentru a se informa despre antecedentele candidaților. Această exigență este mai dificil de satisfăcut în țările unde administrația publică și, mai ales sistemul de justiție penală, este insuficient dezvoltat și/sau în țările atinse de catastrofe sau de război, decât în țările, în care registrele publice, și mai ales cazierile judiciare sunt actualizate și ușor accesibile.

Este evident că femeile sunt insuficient reprezentate în poliție, în toate Statele membre și, în mod deosebit, în gradele și posturile de încadrare superioare. Este valabil și pentru grupurile minoritare, printre care minoritățile etnice din toate Statele membre.

Se poate înțelege că raporturile între public și poliție să fie îmbunătățite, dacă aceasta reflectă diversitatea societății. Acest lucru întărește eficacitatea poliției și promovează susținerea populației. Eforturi trebuie deci întreprinse în acest scop.

A doua frază a articolului menționează că politica de recrutare trebuie să încurajeze o reprezentare fidelă a societății, în cadrul poliției. Această politică trebuie transmisă publicului și pusă în practică într-un ritm rezonabil, respectând principiile enunțate în articolul 22.

IV.3. Formarea personalului de poliție

26. Formarea personalului de poliție care trebuie să se bazeze pe principiile fundamentale, cum ar fi democrația, Statul de drept și protecția drepturilor omului trebuie să se realizeze în funcție de obiectivele poliției.

Comentariu

Poliția, care joacă un rol esențial de protecție a societății, în serviciul căreia se află, ar trebui, de preferință, să promoveze aceleași valori fundamentale ca și Statul democratic, însuși. Este deci esențial să se evidențieze valorile democratice din cadrul poliției și formarea este unul dintre mijloacele cele mai importante pentru a insufla aceste valori fiecărui membru. Prezentul articol vizează să alinieze formarea poliției în jurul valorilor fundamentale ale tuturor Statelor membre din Consiliul Europei.

Aspectele activității poliției, care se referă la drepturile omului, cât și la dimensiunea etică a acesteia, trebuie, de preferință, să fie prezentată în contextul problemelor concrete, astfel încât să se înțeleagă limpede principiile fundamentale din cadrul raporturilor de lucru cotidiene. Statele membre acordă o atenție deosebită formării în domeniul drepturilor omului, dar mai este mult de

față de la puer revoluția acestei și din materialul de formare a Consiliului Europei, așa particular de acest domeniu și multe instrucțiuni, care cuprind directive practice referitoare la drepturile omului în formarea poliției, au fost elaborate de către experți.

27. Formarea generală a personalului de poliție trebuie să fie cât mai deschisă posibil, pentru societate.

Comentariu

Principiul deschiderii și transparenței serviciului de poliție trebuie, de asemeni să se reflecte în formarea personalului său. Un serviciu de poliție însărcinat să îndeplinească misiunile cu sprijinul populației trebuie să vegheze ca personalul său să fie format într-un mediu cât mai apropiat de realitățile sociale, fie prin cadrul material (loc și echipament) sau prin aspectul intelectual al formării.

Ar putea fi necesară, pentru anumite tipuri de formare specializate, instruirea personalului de poliție în locuri închise sau izolate. Totuși, formarea generală de tip polițist trebuie în măsura în care este posibil să fie realizată în condiții "normale". Deschiderea implică ca o formare exterioară, care permite intervenția altor instituții în afara poliției, să poată fie oferită în plus de formarea internă.

Deschiderea poliției spre societate favorizează, în același timp, dinamica formării. În particular, pentru formarea de tip activ, axată, pe analiza problemelor, eficacitatea exercițiului presupune o reproducere fidelă a situațiilor sociale concrete.

28. Formarea generală inițială ar trebui, de preferință, să fie urmată de perioade regulate de formare continuă și de formare specializată, și dacă este cazul, de formare pentru sarcini speciale și de gestiune.

Comentariu

Acest articol formulează principiul, conform căruia, personalul de poliție trebuie, într-o manieră generală, să primească în primul rând o formare generală urmată, dacă este nevoie, de o formare mult mai specializată. Acest sistem va permite să se dispună de un personal familiarizat cu aceleași valori fundamentale pentru exercitarea funcțiilor de poliție și în măsură să îndeplinească sarcini multiple. Alegerea unei politici de formare inițială generală pentru personalul de poliție nu înseamnă că acest personal nu ar avea nevoie, de asemenea, de o formare specializată în funcție de sarcinile și responsabilitățile specifice afectării sau gradului. Acest articol subliniază că este important să se completeze formarea inițială printr-o instruire continuă, distribuită la intervale regulate.

Formarea personalului de poliție este strâns legată de sistemul de recrutare al poliției. În anumite State, acest personal este recrutat, în principiu, cu un grad inferior (modelul Regatului Unit), în timp ce în altele, personalul cu grade inferioare și personalul de încadrare poate fi recrutat conform a 2 proceduri diferite (Europa continentală), recrutarea din această ultimă categorie, presupunând deseori, deținerea unei diplome universitare. Principiile enunțate în acest articol se aplică celor două tipuri de sisteme.

29. O formare practică privind aplicarea forței și limitele sale referitoare la principiile stabilite în materie de drepturi ale omului și, mai ales a Convenției europene a drepturilor omului și a jurisprudenței corespondente trebuie integrată în formarea polițiștilor la toate nivelele.

Comentariu

Aspectele concrete de recurgere la forță, în particular, în privința individului sau a grupurilor de indivizi au o importanță atât de crucială pentru poliție, într-o societate bazată pe principiul dreptului, ca a fost subliniata într-un articol separat. O formare practică trebuie să fie cât mai aproape de realitate.

30. Formarea personalului de poliție trebuie să integreze pe deplin necesitatea de a combate rasismul și xenofobia.

Comentariu

Acest articol atrage atenția asupra problemelor legate de rasism și xenofobie, care afectează multe din Statele europene și este un important factor de insecuritate urbană. Formarea personalului din poliție ar trebui să lupte, de fiecare dată când este necesar, orice atitudine rasistă și xenofobă, și să sublinieze de asemenea importanța unei acțiuni eficiente a poliției împotriva crimelor ce se bazează pe ura rasială și care vizează minorități etnice.

IV.4. Drepturile personalului din poliție

31. Personalul din poliție trebuie, în reguli generale, să beneficieze de aceleași drepturi civile și politice, ca și ceilalți cetățeni. Restricțiile privind aceste drepturi nu sunt posibile, decât dacă ele sunt necesare în exercitarea funcțiilor poliției, într-o societate democratică, în conformitate cu legea și cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Comentariu

Articolele prezentei secțiuni se bazează pe principiul general conform căruia, într-o societate democratică poliția trebuie, în cea mai mare măsură, să se bucure de aceleași drepturi ca și ceilalți cetățeni. Acesta este un element important al Statului de drept și al integrării poliției într-o societate, în serviciul căreia se află.

Drepturile (civile și politice) garantate prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului se aplică, pe deplin, în Statele membre, tuturor cetățenilor, incluzând și personalul de poliție. Câteva din aceste drepturi au un caracter "absolut", pe când altele pot, în anumite circumstanțe, să constituie obiectul unor restricții. În acest sens, se va raporta la bogata jurisprudență a Curții europene a drepturilor omului.

Prezentul articol subliniază că Statele membre nu trebuie să-și priveze personalul de poliție de nici unul dintre drepturile lor civile și politice, cu excepția cazurilor în care există argumente legitime direct legate de necesitatea de a asigura buna executare a sarcinilor de poliție într-o societate democratică, guvernată de principiul preeminenței dreptului.

32. Personalul de poliție trebuie să beneficieze, în calitate de funcționari, de o gamă de drepturi sociale și economice, cât mai mare posibil. Trebuie să beneficieze, în special de dreptul sindical sau de a participa în instanțe, de dreptul de percepere a unei remunerații corespunzătoare, de dreptul la o acoperire socială și de măsuri specifice de protecție a sănătății și securității, ținând cont de caracterul particular al muncii poliției.

Comentariu

Acest articol se referă la drepturile sociale și economice, ce sunt garantate prin Carta socială

europeană, instrument care completează Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Personalul de poliție are statutul de funcționar în numeroase State membre. Cum acest statut nu-l are în toate Statele membre, este indicat ca acest personal să beneficieze, în măsura în care este posibil, de drepturi sociale și economice recunoscute funcționarilor. Aceste drepturi pot fi limitate, din motive care țin de caracterul particular al activității de poliție. În acest articol sunt enunțate anumite drepturi sociale și economice esențiale, fără să se întocmească lista exhaustivă.

Carta socială europeană (articolul 5) oferă o interpretare specială pentru dreptul de "*a-și crea un sindicat*" în cazul poliției, lăsând în acest sens o marjă de apreciere Statelor membre.

Totuși, conform jurisprudenței referitoare la Cartă, chiar dacă nu poate fi vorba de acordarea dreptului nelimitat de a se organiza în sindicate, nu se poate interzice funcționarilor din poliție, fără a încălca Carta, să-și creeze propriile organizații reprezentative. Dreptul intern poate prevedea organizații alcătuite doar din polițiști, aceasta fiind cazul unor State membre. Insa, interdicția totală a dreptului la grevă pentru poliție nu este în contradictoriu cu Carta și jurisprudența corespunzătoare și prezenta Recomandare nu merge mai departe.

Drepturile la o remunerație corespunzătoare și la o acoperire socială și măsurile specifice de protejare a sănătății și securității au fost subliniate în Recomandare, pentru a lua în calcul caracterul particular al activității poliției. Se referă, de exemplu, la sarcinile imprevizibile pe care personalul de poliție le pot îndeplini zilnic, cu riscurile și pericolele inerente muncii lor și programelor neregulate. Mai mult, recunoașterea acestor drepturi este indispensabilă pentru atragerea candidaților. Acest aspect este extrem de important, având în vedere necesitatea de recrutare și de menținere a personalului de poliție foarte calificat. Pe de altă parte, un proces de

salarizare atractiv este mult mai susceptibil de a îndepărta personalul de anumite intrigi nedorite, ca de exemplu corupția.

33. Orice măsură disciplinară luată împotriva unui membru al poliției trebuie să fie supusă controlului unui organ independent sau tribunalului.

Comentariu

În general, sancțiunile disciplinare împotriva membrilor poliției nu depind decât de aceasta și deseori sunt ușoare. Totuși, acestea pot fi grele și este uneori dificil de a face distincție între aspectul penal și aspectul disciplinar al unui caz. În plus, procedurile și sancțiunile penale pot fi urmate de măsuri disciplinare.

Posibilitatea de a contesta o decizie disciplinară în fața unui organ independent, de preferință un tribunal, are două avantaje principale: ea reprezintă, pe de o parte, o garanție contra despotismului pentru personalul de poliție și pe de altă parte, ea deschide poliția spre societate (transparență), dat fiind că audiențele și pronunțarea sentințelor sau deciziilor de justiție sunt în general publice.

Există un alt aspect, mai "legal" al problemei: dacă măsurile disciplinare ar fi supuse controlului unui tribunal, dreptul la un proces echitabil stabilit prin articolul 6 al Convenției europene a drepturilor omului și care se aplică în anumite circumstanțe cazurilor disciplinare, ar fi totdeauna garantat.

34. Autoritatea publică trebuie să susțină personalul de poliție, pus în cauză într-un mod nejustificat, în exercitarea funcțiilor sale.

Comentariu

Personalul de poliție, datorită atribuțiilor deosebite și contactelor strânse cu publicul face uneori obiectul unor acuzații, în privința comportamentului profesional. Dacă aceste acuzații se demonstrează a fi lipsite de fundament (ca urmare a anchetelor/procedurilor imparțiale), acest personal trebuie să poată beneficia de susținerea autorităților lor, mai ales, în materie de asistență personală. (Sistemul de reclamații sunt tratate la capitolul VI). Acest articol nu exclude ca susținerea personalului de poliție să fie necesară în alte situații, cum ar fi în cadrul procedurilor interne împotriva personalului.

V. Principii directoare vizând acțiunea/intervenția poliției

Comentariu

Această parte a Recomandării privește, într-o mare măsură, principiile directoare aplicabile exercitării sarcinilor cotidiene, de către personalul de poliție. În timpul lucrărilor pregătitoare, s-a făcut referire uneori la "etica internă", fiind vorba de această parte a textului, în opoziție cu "etica generală a poliției" care ar corespunde secțiunilor privind aspectul general al poliției într-o societate democratică, locul său în cadrul sistemului de justiție penală, organizarea structurilor sale, etc.

Principiile directoare sunt divizate în două părți, cele care tratează principiile generale ale exercitării poliției într-o societate democratică, principii care se aplică aproape în toate situațiile și principiile aplicabile situațiilor specifice, care ridică probleme pe planul eticii și drepturilor omului în toate Statele membre.

V.1. Principii directe vizând acțiunea/intervenția poliției: principii generale

35. Poliția și toate intervențiile poliției trebuie să respecte dreptul oricărei persoane la viață.

Comentariu

Acest articol - care se bazează pe Articolul 2 al Convenției Europene a Drepturilor Omului - stipulează că poliția și intervențiile sale nu pot să cauzeze moartea intenționat. Dacă se face referire la articolul 2 al Convenției, Protocolului Nr. 6 la aceeași Convenție, privind abolirea pedepsei cu moartea, ar trebui exclus faptul ca poliția să fie folosită pentru a executa o pedeapsă capitală.

Pe de altă parte, intervențiile poliției pot provoca moartea datorită utilizării forței, ceea ce nu este contrar obligației de a respecta dreptul la viață, cu condiția ca anumite condiții să fie reunite.

Articolul 2 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, care interzice provocarea morții, în mod intenționat, pretinde ca dreptul fiecăruia la viață să fie protejat, prin lege.

Al doilea paragraf al articolului 2 este astfel redactat:

"Moartea nu este considerată ca fiind cauzată prin încălcarea acestui articol, în cazurile în care aceasta ar rezulta dintr-o recurgere absolut necesară la forță:

- a) pentru a asigura apărarea oricărei persoane împotriva violenței ilegale;*
- b) pentru a efectua o arestare legală sau pentru a împiedica evadarea unei persoane legal deținute;*
- c) pentru a reprima, conform legii, tulburări violente sau o insurecție".*

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (de exemplu, cazul "McCann", Curtea Europeană a

Drepturilor Omului, Decizia A Nr. 24-4) a acceptat ca excepții în priverea situațiilor în care Recurgerea la forță trebuie să fie absolut necesară pentru realizarea unuia dintre obiectivele enunțate la alineatele a, b, și c. Prin "absolut necesar", trebuie înțeles, conform Curții Europene a Drepturilor Omului, în particular, că forța trebuie riguros proporționată în îndeplinirea scopurilor menționate (a, b și c).

În acest sens formarea personalului de poliție are o deosebită importanță.

36. Poliția nu trebuie să aplice, să încurajeze sau să tolereze acte de tortură, tratamente sau pedepse inumane sau degradante, în orice circumstanță s-ar afla.

Comentariu

Interzicerea torturii, tratamentului sau pedepsei inumane sau degradante enunțate în acest articol, se întemeiază pe articolul 3 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. Curtea europeană a drepturilor omului afirmă, cu claritate, și în mod sistematic că articolul 3 al Convenției europene formulează una dintre valorile fundamentale ale societății democratice și că această interdicție este absolută. Astfel, nu este admis în nici o circumstanță și sub nici un motiv ca poliția să aplice, să încurajeze sau să tolereze vreuna formă de tortură. Folosirea cuvântului "a tolera" obligă poliția să facă tot ce-i stă în putință, pentru a se opune unui asemenea tratament, această obligație decurge, de altfel din obiectivele generale ale poliției (vezi Articolul 1 și 38).

În afara faptului că tortura și pedepsele sau tratamentele inumane sau degradante sunt grave atentate la demnitatea umană și constituie o violare a drepturilor omului, aceste măsuri, atâtea

timp cât sunt utilizate pentru obținerea mărturiilor sau informațiilor de acest tip, pot și par să nu ajungă decât să smulgă informații eronate persoanelor supuse torturii sau metodelor similare. Nu poate deci exista nici un argument rațional pentru a justifica recurgerea la aceste metode într-un Stat guvernat de principiul preeminenței dreptului.

Este clar că suferințele fizice și mentale sunt de asemenea vizate de această interdicție. Pentru analize mai detaliate a tipurilor de comportament care pot fi definite ca acte de tortură sau tratamente inumane sau degradante, se poate vedea jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cât și principiile elaborate de Comitetul European pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (CPT). Activitățile acestor organe reprezintă pentru poliție o sursă abundentă de orientari, care trebuie să guverneze acțiunea poliției și să fie utilizată în formarea personalului de poliție.

Se poate spune, că un serviciu de poliție care practică tortura sau aplică tratamente inumane sau degradante, nu are nici o șansă de a câștiga respectul sau încrederea populației.

37. Poliția nu poate recurge la forță decât în caz de necesitate absolută, și numai în măsura necesară atingerii unui obiectiv legitim.

Comentariu

Acest articol se referă la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cu privire la articolul 2 al Convenției Europene a Drepturilor Omului (vezi comentariul referitor la articolul 34). Totuși, se remarcă că prezentul articol se aplică tuturor tipurilor de situații în care poliția este autorizată să recurgă la forță.

Principiul fundamental este ca operațiunile poliției, inclusiv recurgerea la forță,

trebuie, totdeauna, să aibă la bază, prezent (articolul 3) și faptul albirii la forță pot fi în poliție, trebuie considerat ca o măsură excepțională și că, dacă se recurge, folosirea forței să nu depășească ceea ce este absolut necesar. Altfel spus, forța utilizată trebuie să fie proporționată cu obiectivul legitim de atins, prin acest mijloc. Trebuie deci să se găsească un echilibru just între recurgerea la forță și situațiile în care este folosită. Concret, aceasta înseamnă de exemplu că nu va fi utilizată forța psihică dacă nu este absolut indispensabilă, că armele nu vor fi folosite decât în caz de necesitate absolută și că dacă utilizarea armelor distrugătoare este considerată necesară, aceasta utilizare este limitată la strictul necesar; se vor trage focuri de armă cu titlu de avertisment înainte de a trage pentru a răni și nu se vor provoca răni mai grave decât este necesar.

Dreptul intern și regulamentele naționale ar trebui, în mod normal, să cuprindă dispoziții cu privire la utilizarea forței, bazate pe principiul de "*necesitate și de proporționalitate*". Totuși, intervenția concretă într-o situație dată este mai dificilă, deoarece recurgerea la forță cu respectarea principiilor menționate, reprezintă o sarcină dificilă pentru poliție și scoate în lumină necesitatea ca acest personal să fie într-o bună condiție fizică și bine echipat, dar și dotat cu o competență solidă, în materie de psihologie. Nu ar trebui supraestimată importanța recrutării și formării, din acest punct de vedere, (a se vedea de asemenea articolele 23 și 29).

38. Poliția trebuie să verifice, în mod sistematic, legalitatea operațiunilor pe care și le-a propus să le execute.

Comentariu

Este imperativ pentru poliție, într-o societate guvernată de principiul preeminenței dreptului, să execute doar operațiuni legale. Este prevăzut în articolul 3 că legalitatea acestor operațiuni nu este evaluată doar prin prisma dreptului intern, dar și prin aceea a normelor internaționale, în materie de drepturi ale omului.

În virtutea prezentului articol, poliția trebuie să verifice, din oficiu, legalitatea intervențiilor sale, înainte și în timpul acestora. Acest principiu se aplică poliției, în calitate de instituții cât și indivizilor care o alcătuiesc. Un sistem de control și de evaluare cât și o formare pentru ca această verificare să devină sistematică sunt necesare.

39. Personalul de poliție trebuie să execute ordinele date în mod regulamentar de superiori, dar au datoria de a se abține de la executarea celor care sunt evident ilegale și de a face raport privind acest subiect, fara a se teme de eventuale sanctiuni in astfel de situatii.

Comentariu

Dat fiind că personalul de poliție, conform articolului 16, trebuie să fie responsabil de actele sale, acesta trebuie să aibă posibilitatea de a refuza executarea ordinelor ilegale (contrare legii). Expresia "evident ilegale" a fost reținută pentru evitarea riscului de nesupunere, în situațiile în care, legalitatea unui ordin nu este foarte clară.

Respectând organizarea ierarhică a serviciilor de poliție, prezentul articol intenționează să evite ca aceste structuri să "acopere" responsabilitatea individuală, în caz de activități ilegale și de încălcări flagrante ale dreptului omului. "Independența operațională" a poliției vis-a-vis de celelalte organe ale Statului (art.15) merge în același sens. Datoria privind ordinele ilegale trebuie să conducă la obligația de a face raport despre acest subiect. Raportul privind ordinele ilegale nu trebuie să aibă consecințe negative sau să sancționeze personalul de poliție în cauză.

40. Poliția trebuie să-și îndeplinească misiunile, într-o manieră echitabilă, inspirându-se, în special, din principiul de imparțialitate și de nediscriminare.

Comentariu

Expresia de "echitate" corespunde unei calități generale și nelimitate, care înglobează, printre altele, principiile de imparțialitate și de nediscriminare. Poliția se comportă "cu echitate", atunci când respectă, pe deplin, pozițiile și drepturile oricărei persoane de care se ocupă în cadrul misiunilor sale. Preocuparea pentru echitate trebuie să cuprindă toate aspectele activității de poliție, dar are o importanță deosebită în raporturile sale cu publicul.

Imparțialitatea obligă poliția, de exemplu, să dovedească integritate și să evite să participe la un litigiu, care face obiectul unei anchete. În cazul unei infracțiuni, poliția nu trebuie să se pronunțe în problema culpabilității (a se vedea art.47). În plus, imparțialitate presupune ca personalul de poliție să se abțină de la toate activitățile exterioare poliției, care l-ar împiedica să-și îndeplinească imparțial misiunile, sau să dea populației impresia că astfel este situația.

Principiul general de nediscriminare și de egalitate este un element fundamental al dreptului internațional privind drepturile omului. După adoptarea protocolului Nr.12 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, acest instrument interzice, de acum înainte, discriminarea. Câmpul de protecție împotriva nediscriminării cuprinde drepturile garantate prin Convenția

Europeană a Drepturilor Omului, drepturile individuale garantate, în mod direct, prin dreptul intern sau prin intermediul obligațiilor puterilor publice, acțiunile autorităților pentru exercitarea

puterilor discreționare sau a tuturor celorlalte acte întreprinse de un astfel de organ, printre care poliția.

Prezentul articol nu enumeră motivele particulare de discriminare. Intenția nu este totuși de a se abate de la lista nonexhaustivă, care figurează în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, la care s-ar putea adăuga noi motive. Motivele de discriminare sunt, mai ales, sexul, rasa, culoarea pielii, limba, religia, opiniile politice sau toate celelalte opinii, originea națională sau socială, apartenența la o minoritate etnică, starea materială, obârșia sau alte situații, incapacitatea fizică sau mentală, orientarea sexuală sau vârsta.

În sfârșit, trebuie remarcat că în anumite situații, un tratament inegal care să corespundă unui obiectiv și care să fie rezonabil justificat, conform Convenției Europene a Drepturilor Omului și jurisprudenței căreia îi corespunde, nu constituie o discriminare.

41. Poliția nu trebuie să lezeze dreptul fiecărui la viața sa privată, decât în caz de necesitate absolută și numai în măsura necesară pentru realizarea obiectivului legitim.

Comentariu

Dreptul fiecăruia la "respectarea vieții sale private" acoperă drepturile garantate prin articolul 8 al Convenției Europene a Drepturilor Omului: respectarea vieții private și familiale, a domiciliului și corespondenței. Operațiunile de poliție, incluzând și eventualele atentate cu privire la viața privată trebuie totdeauna să aibă un fundament juridic (articolul 3). Orice amestec arbitrar la acest drept este inacceptabil. Mai mult, după cum stipulează prezentul articol, orice amestec în sfera privată trebuie considerat ca o măsură excepțională care, chiar dacă este justificată, nu trebuie să depășească ceea ce este absolut necesar.

42. În conformitate cu principiul și implementarea deținutului în posesia datelor și, prin respectarea sa, se desfășoară la ceea ce este necesar pentru realizarea obiectivelor legale, legitime și specifice.

Comentariu

Utilizarea noilor tehnologii de informație facilitează enorm operațiunile executate de poliție, împotriva diverselor forme de criminalitate. Înregistrarea și analiza datelor personale, în special, permit poliției să verifice și, deci, să descopere rețele a căror existență, fără aceste mijloace, ar rămâne ascunsă. Totuși, utilizarea neregulamentară a datelor personale poate constitui o violare a dreptului interesatilor la respectul vieții private. Pentru evitarea tuturor abuzurilor cu ocazia adunării, stocării și utilizării datelor personale, aceste activități ale poliției trebuie să fie ghidate de principii referitoare la protecția datelor. În acest sens, principiile enunțate în prezentul articol trebuie luate în considerare la lumina Recomandării No R (87)15 a Consiliului Europei, ce vizează utilizarea de date cu caracter personal în sectorul poliției.

43. În îndeplinirea misiunii sale, poliția trebuie întotdeauna să vegheze la spiritul drepturilor fundamentale ale fiecărui, cât și la libertatea de gândire, de conștiință, de religie, de exprimare, de reuniune pacifistă, de circulație și dreptul asupra bunurilor sale.

Comentariu

Drepturile menționate în prezentul articol reiau drepturile garantate prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului (articolul 9, 10 și 11 ale Convenției, articolul 1 al Protocolului nr. 1 și articolul 2 al Protocolului nr.4 la aceeași Convenție), a căror respectare este esențială pentru

buna funcționare a unei societăți democratice deschise, dar la care nu se referă nici un alt punct din Recomandare.

Poliția joacă un rol esențial în protejarea acestor drepturi - fără care democrația nu ar fi decât o noțiune golită de tot conținutul concret - fie, în mod direct, prin ocrotirea organizării democratice, fie indirect, prin responsabilitatea generală pe care și-o asumă pentru a menține Statul de drept.

44. Personalul de poliție trebuie să acționeze cu integritate și respect față de populație, ținând în mod special cont de situația indivizilor care face parte din grupuri vulnerabile.

Comentariu

Populația judeca, într-o mare măsură, un serviciu de poliție, după modul în care acționează personalul său. Un comportament corect din partea fiecărui funcționar de poliție are o deosebită importanță pentru credibilitatea poliției. Pentru a câștiga respectul populației, nu este suficient să se acționeze în conformitate cu legea. Trebuie aplicată legea cu integritate și respectând populația, să se facă dovada, "de bun simț" în aplicarea legii și nu trebuie niciodată pierdută din vedere noțiunea de "serviciu public", care este o dimensiune indispensabilă pentru activitatea poliției.

Personalul de poliție acționează cu integritate și respect față de populație când demonstrează a fi profesional, imparțial, onest, conștiincios, echitabil, neutru din punct de vedere politic și politicos. În plus, poliția trebuie să înțeleagă că populația este alcătuită din indivizi, cu nevoi și urgențe proprii. Grupurile vulnerabile trebuie, în mod special, să atragă atenția poliției.

45. Personalul de poliție trebuie în mod normal, în timpul intervențiilor lor, să fie în măsură să ateste calitatea sa de membru al poliției și identitatea sa profesională.

Comentariu

Acest articol este strâns legat de articolul 14 și conține două obiective principale. În primul rând, personalul de intervenție al poliției trebuie să fie mereu în măsură să-și justifice apartenența la poliție. Prin urmare, trebuie să fie în măsură să se identifice cu un membru individual al poliției (identitatea profesională). Aceasta hotărâre conform careia polițiștii trebuie să-și facă cunoscută identitatea profesională a poliției înainte, în timpul și după o intervenție, este strâns legată de 'responsabilitatea personală a poliției pentru acțiunile sau greșelile sale (art.16). În absența unei posibilități de identificare a polițistului, responsabilitatea personală, din punctul de vedere al publicului, nu este decât o soluție fără sens. Este clar că aplicarea acestei reguli trebuie să pună în balanță, de la caz la caz, interesul public și securitatea personalului de poliție. Este de subliniat, faptul că identificarea unui membru al poliției nu implică, neapărat, descoperirea numelui acestuia.

46. Personalul de poliție trebuie să se opună tuturor formelor de corupție din poliție. Trebuie să-și informeze superiorii și celelalte organe competente, de toate cazurile de corupție din poliție.

Comentariu

Prezentul articol, care se referă la comportamentul poliției, completează art. 21, care tratează structurile organizaționale de luptă împotriva corupției. Acesta impune obligația funcționarilor de poliție să se abțină de la orice comportament individual corupt și să-i descurajeze pe colegii

lor. Funcționarii de poliție trebuie să-și îndeplinească misiunile lor în conformitate cu legea și într-o manieră onestă și imparțială, și nu trebuie să permită ca interesele particulare să interfereze cu obligațiile profesionale. De aceea, trebuie să fie atenți la orice conflict (sau risc de conflict) de interese și să facă tot ce este necesar pentru evitarea acestor situații. Ei trebuie să semnaleze superiorilor sau celorlalte autorități competente orice caz de corupție din rândurile poliției de care au cunoștință.

Trebuie menționat, că Recomandarea No R(2000) 10 a Consiliului Europei privind codurile de conduită ale agenților publici (elaborată de "Grupul multidisciplinar privind corupția, GMC) se aplică poliției și personalului său.

V.2. Principii directoare vizând acțiunea/intervenția poliției: situații specifice

V.2.1. Anchete de poliție

47. Anchetele de poliție trebuie, cel puțin, să fie fondate pe supoziții rezonabile ca a fost sau va comisa o infracțiune.

Comentariu

Pentru a evita orice investigație arbitrară, trebuie ca deschiderea unei anchete să fie realizată, numai dacă sunt îndeplinite condițiile minime. Trebuie să aibă cel puțin o supoziție rezonabilă (și legitimă) privind o infracțiune și că această supoziție să fie justificată de anumite criterii obiective.

48. Poliția trebuie să respecte principiile, conform cărora, oricine este acuzat de un delict penal trebuie presupus a fi nevinovat, până ce acesta va fi găsit vinovat de un tribunal și trebuie să

beneficieze de lauda mării dreptului și de a se prezenta la curtea de judecată în cel mai scurt timp posibil și să fie asistat de un avocat ales de el.

Comentariu

Principiul prezumției de nevinovăție, enunțat în articolul 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, reprezintă unul dintre drepturile individuale mai importante, în procesul justiției penale. Poliția, care este deseori, "prima verigă a lanțului" în acest proces, are o responsabilitate destul de dificilă, deoarece ea trebuie să ancheteze un caz în mod obiectiv și, chiar dacă elementele de probă acumulate împotriva celui în cauză par covârșitoare, este necesară respectarea prezumției de nevinovăție. Problema se complică, dacă este vorba de relațiile poliției cu publicul și, în special, cu mass-media (vezi de asemenea art. 19).

Este, de asemenea, foarte important ca poliția să aibă în vedere și lista celorlalte drepturi minime ale persoanelor acuzate de o infracțiune penală și care se regăsesc în articolul 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. Într-adevăr, aceste drepturi trebuiesc garantate de la începutul procesului de justiție penală, adică, deseori, în timpul anchetei de poliție.

49. Anchetele polițienești trebuie să fie obiective și echitabile. Ele trebuie să țină cont de nevoile specifice ale persoanelor, cum ar fi copiii, adolescenții, femeile, membrii ai minorităților cuprinzând minoritățile etnice sau persoanele vulnerabile, și să se adapteze în consecință.

Comentariu

Poliția ar trebui să-și realizeze întotdeauna misiunile și îndeosebi anchetele, cu obiectivitate și echitate. Această obiectivitate presupune ca poliția să realizeze o anchetă în manieră imparțială, aceasta însemnând că ea să-și fondeze ancheta pe baza *tuturor* faptelor, circumstanțelor și elementelor valabile care confirmă sau nu banuierile sale. Obiectivitatea este totodată un criteriu de echitate, care presupune ca desfășurarea anchetei, inclusiv a metodelor utilizate, să fie în măsură să creeze un climat propice unei proceduri "juste", respectând drepturile fundamentale ale individului.

Cerința de echitate pe care trebuie să o satisfacă anchetele de poliție înseamnă că trebuie să se ia în calcul dreptul individului de a participa pe deplin la procedura de anchetă. De exemplu, procedura trebuie adaptată capacităților psihice și intelectuale, dar și diferențelor culturale ale celor împlicinați. Este cazul particular al anchetelor, în care sunt implicați copiii, adolescenți, femeii și persoane aparținând minoritatilor, de asemenea minoritatilor etnice. Ancheta trebuie aprofundată și totodată se impune reducerea la minimum al nedreptăților suportate de cei în cauză. Aplicând aceste măsuri se poate garanta "exercițiul echitabil al poliției", care se află la baza unui " proces echitabil".

50. Se vor stabili, ținând cont de principiile enunțate în articolul 48 de mai sus, liniile directoare cu privire la conduita interogatoriilor de poliție. În special, este vorba de a se asigura că aceste interogatorii să se desfășoare într-un mod echitabil, aceasta însemnând ca cei interesați să fie informați de motivele interogatoriului și de alte fapte pertinente. Conținutul interogatoriilor de poliție trebuie să fie, în mod sistematic, consemnat.

Comentariu

Acest articol, care se aplica, într-o manieră generală, interogatoriilor de poliție, are la origine o declarație formulată de Comitetul european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, în strânsă legătură cu interogatoriile conduse în perioada de detenție și consemnată în al doilea raport general (1992).

"... Comitetul consideră că ar trebui să existe reguli sau directive clare referitoare la modul în care se impune a fi conduse interogatoriile de poliție. Aceste reguli, printre altele, ar trebui să se raporteze la următoarele probleme: informarea persoanei deținute despre identitatea persoanelor prezente la interogatoriu (numele și /sau număr matricol); durata maximă autorizată a unui interogatoriu; perioada de pauză între două interogatorii și pauzele din timpul unui interogatoriu; incintele în care se pot desfășura interogatoriile; problema de a ști dacă se poate cere persoanei deținute să stea în picioare în timpul interogatoriului; interogarea persoanelor drogate, alcoolice, etc. Ar trebui să se pretinda ca mențiunea, în mod sistematic, a orei la care a început interogatoriul și a orei la care s-a terminat, să fie consemnate, orice solicitare a persoanelor deținute în timpul interogatoriului și identitatea persoanelor prezente la fiecare interogatoriu.

Comitetul adaugă că înregistrarea electronică a interogatoriilor de poliție este o altă garanție necesară împotriva tratamentelor dure aplicate deținuților (în afara faptului că aceasta prezintă avantaje importante pentru poliție)".

Prezentul articol se aplică tuturor interogatoriilor de poliție, în care persoanele interogate sunt sau nu reținuți.

51. Poliția trebuie să fie conștientă de necesitățile specifice martorilor și trebuie să respecte anumite reguli, inclusiv protecția și asistența care le pot fi asigurate în timpul anchetei, mai ales când există riscul de intimidare a martorilor.

Comentariu

Poliția trebuie să acționeze cu pricepere în timpul primelor stadii ale anchetei, în special, în privința contactelor cu persoanele implicate în infracțiuni. Este important de a se li se asigura martorilor o protecție care să le garanteze acestora securitatea, condiție de care depinde, în plus, mărturia lor și, în consecință, rezultatul anchetei. Dacă martorilor le este teamă de consecințele pe care le pot avea mărturiilor lor, tehnicile de anchetă trebuie să fie suficient de flexibile pentru a fi luate în considerație. Problema de intimidare a martorilor devine acută mai ales în situațiile de terorism, criminalitate organizată, infracțiuni legate de droguri și violență în familie. Este și mai dificil de colaborat cu martorii, care sunt, în același timp, victimele infracțiunilor în cauză.

Prezentul articol demonstrează cât de important este ca poliția să fie conștientă de necesitățile martorilor care se află în situații diferite și să le asigure acestora protecția. Aceasta presupune, nu doar, o formare specială a personalului de poliție ci și indicații referitoare la modalitățile conform cărora poliția trebuie să lucreze cu martorii. În acest sens, ne vom referi la activitatea considerabilă a Consiliului European în ceea ce privește protecția martorilor și victimelor (Recomandările Nr.R (85)4 privind violența în familie, Nr.R(85)11 privind poziția victimei în cadrul dreptului penal și procedurii penale, Nr.R(87)21 privind asistența victimelor și prevenirea victimizării, Nr. R(91)11 privind exploatarea sexuală, pornografia, prostituția și traficul de copii și tineri, Nr.R(96)8 privind politica criminală dintr-o Europă în transformare și Nr. R(97)13 privind intimidarea martorilor și dreptul la apărare).

52. Poliția trebuie să asigure victimelor criminalității susținerea, asistența și informarea de care acestea au nevoie, fara discriminare.

Comentariu

Prezentul articol recapitulează sarcinile poliției în privința asistenței și informației oferite victimelor criminalității, precum enunțate în recomandarea Nr.R(85)11 despre poziția victimelor în cadrul dreptului penal și procedurii penale. În plus, acest articol obligă poliția să asigure victimelor suportul de care acestea au nevoie, ceea ce presupune ca membrii săi să aibă voința și mijloacele necesare asigurării acestui suport, fie în mod direct, fie prin intermediul altor structuri și organizații.

53. Poliția ar trebui să fie în măsură să ofere servicii de interpretare/traducere necesare pe toată durata anchetei de poliție.

Comentariu

Prezentul articol completează articolul 5.2 al Convenției europene a Drepturilor Omului, care garantează oricărei persoane reținute dreptul de a fi informată, într-o limbă pe care aceasta o înțelege, despre motivele arestării sale și despre toate acuzațiile ce i se aduc.

V.2.2. Arestarea/Privarea de libertate de către poliție

54. Privarea de libertate trebuie să fie pe cât posibil limitată și aplicată, ținând cont de demnitatea de vulnerabilitatea și de necesitățile individuale ale fiecărei persoane deținute. Plasările în detenție trebuie să fie, în mod sistematic, consemnate într-un registru.

Comentariu

Privarea de libertate trebuie să fie considerată ca o măsură excepțională la care ar trebui să se apeleze doar în caz de necesitate absolută și care trebuie să fie limitată în timp. Ca și în cazul celorlalte operațiuni ale poliției, această măsură trebuie să se situeze întotdeauna în cadru legal. Articolul insistă asupra faptului că, în orice caz de arestare/privare de libertate, necesitățile individuale ale celui interesat trebuie să fie, pe deplin, luate în considerare.

Conform declarației Comitetului european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante ce figurează în al doilea raport general (1992), trebuie întocmit detaliat un registru de arestare pentru orice persoană arestată/deținută.

“Comitetul consideră că garanțiile fundamentale acordate persoanelor reținute ar trebui consolidate (și munca funcționarilor de poliție forate probabil ușurată), dacă s-ar institui un registru unic și complet de arestare pentru fiecare persoană detinută, în care să fie menționate toate aspectele arestării și măsurile care au fost aplicate (data privării de libertate și motivele acestei măsuri; momentul în care aceste drepturi i-au fost notificate; semne de răniri, maladii mentale etc.; data la care o rudă apropiată/consulatul și avocatul au fost contactați și data vizitei lor; momentul în care persoana deținută a fost hrănită; datele interogatoriilor; data transferului sau eliberării, etc.). În anumite cazuri (de exemplu, obiectele personale, notificarea drepturilor sale și momentul în care au fost prevalate sau la care a renunțat) ar trebui să se obțină semnătura persoanei deținute și, dacă este cazul, explicarea absenței semnăturii. Mai mult, avocatul persoanei deținute ar trebui să poată consulta acest registru de arestare.

55. Poliția trebuie, în măsura în care este posibil conform legii naționale, să informeze rapid orice persoană privată de libertate sa asupra motivelor acestei privațiuni și asupra acuzațiilor ce i se aduc și totodată, să o informeze fără întârziere despre procedura aplicabilă în cazul său.

Comentariu

Prezentul articol atrage atenția asupra dreptului garantat prin articolul 5.2 al Convenției europene a drepturilor omului (care menționează că “orice persoană arestată trebuie să fie informată, în cel mai scurt termen și într-o limbă pe care o înțelege, despre motivele arestării sale și despre întreaga acuzație ce i se aduce”) și asupra declarației Comitetului european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante repertoriate în al doilea raport general (1992), conform căruia persoanele reținute trebuie să fie formal informate despre totalitatea drepturilor lor” (inclusiv cele care se află în articolul 56). Prezentul articol adaugă că persoanele private de libertate trebuie să fie informate despre procedura aplicabilă cazului lor. Expresia “în măsura în care este posibil conform legii naționale” este utilizată pentru a se ține cont de faptul că această informație este uneori dată de alte autorități decât poliția (de exemplu, Ministerul Public).

56. Poliția trebuie să garanteze securitatea persoanelor reținute, să vegheze la starea lor de sănătate, să le asigure condițiile satisfacatoare de igienă și o alimentație adecvată. Celulele de poliție prevăzute în acest scop trebuie să aibă dimensiuni rezonabile, să dispună de iluminat și ventilație corespunzătoare și să fie dotate, astfel încât, să permită odihna.

Comentariu

În virtutea prezentului articol, poliția este pe deplin responsabilă de condițiile materiale în care trăiesc persoanele private de libertate, reținute în incintele poliției. Astfel poliția trebuie să vegheze, în mod activ, asupra securității persoanelor reținute. Aceasta își asumă deplina responsabilitate pentru protecția deținuților împotriva oricărui pericol, ce vine din exterior și în interiorul locului de detenție, inclusiv, împotriva răului pe care deținuții și l-ar putea face lor

însuși. Se poate, de exemplu, realiza izolarea deținuților periculoși. Pe de altă parte, poliția trebuie, în măsura posibilului, să prevină deteriorarea stării de sănătate – mentală cât și fizică – a persoanelor private de libertate și să le asigure acestora asistența medicală, în caz de necesitate. Aceasta se poate traduce prin necesitatea de a urma instrucțiunile medicilor sau ale personalului medical competent. Poliția trebuie, totodată, să asigure condiții de igienă corespunzătoare inclusiv în privința instalațiilor sanitare și să ofere deținuților o alimentație adecvată.

Celulele de poliție trebuie să aibă dimensiuni rezonabile în funcție de numărul persoanelor reținute. În plus, trebuie să dispună de “un iluminat adecvat”, lumina zilei completând, dacă este posibil, lumina artificială. Prin “ventilarea adecvată” trebuie înțeles o instalație care să permită reciclarea aerului la o temperatură corectă. Mobilier suficient pentru odihnă (patul, scaune) trebuie oferit tuturor persoanelor reținute (se face trimitere la normele complementare stabilite de Comitetul european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante).

57. Persoanele private de libertate de către poliție trebuie să aibă dreptul ca mandatul lor de reținere să fie notificat unei terțe persoane, aleasă de ele, să beneficieze de un avocat și să poată fi examinată de un medic, în măsura în care este posibil și în conformitate cu opțiunea lor.

Comentariu

Prezentul articol se bazează pe cele trei drepturi ale persoanelor private de libertate de către poliție stabilite de Comitetul european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante:

“Comitetul acordă o importanță deosebită celor trei drepturi ale persoanelor reținute: dreptul ca o terță persoană, la alegerea lor, să vadă mandatul de arestare, (membru de familie, prieten, consulat), dreptul de a beneficia de un avocat și dreptul de a solicita să fie examinat de un medic ales de el (în plus față de orice examen medical efectuat de un medic solicitat de autoritățile de poliție). Aceste drepturi sunt, conform opiniei Comitetului, trei garanții fundamentale împotriva relilor tratamente ce pot fi aplicate deținuților, chiar de la începutul privării de libertate, oricare ar fi modalitatea în care aceasta este descrisă de sistemul juridic în cauză (arestări)” (al doilea raport general al Comitetului, 1992).

59. Poliția trebuie, pe cât posibil, să separe persoanele reținute în incintele poliției suspectate de fi comis infracțiuni penale de persoanele reținute din alt motiv. În mod normal bărbații trebuiesc separați de femei, cât și persoanele majore de persoanele minore, private de libertate.

Comentariu

Pentru respectarea demnității și integrității celor în cauză, poliția trebuie să facă tot ce poate pentru a se evita plasarea persoanelor suspectate de infracțiuni în aceleași încăperi cu alte categorii de persoane private de libertate. Acest regulament este în conformitate cu principiile stabilite de Comitetul european pentru prevenirea torturilor și pedepselor sau tratamentelor inumane. Alte motive de separare se referă la sex și vârstă, considerații de ordin personal și de decență.

VI. Responsabilitatea și controlul poliției.

59. Poliția trebuie să fie responsabilă în fața Statului, cetățenilor și reprezentanților acestora. Ea trebuie să prezinte obiectul unui control extern, eficient.

Comentariu

Poliția trebuie să fie responsabilă (prin intermediul organelor centrale, regionale sau locale) în fața Statului de care a fost împuternicită și de la care și-a primit misiunea. De aceea, Statele membre au instituit organe însărcinate cu supervizarea poliției. Totuși, într-o societate democratică deschisă, controlul exercitat de Stat asupra poliției trebuie să fie completat de responsabilitatea poliției pentru acțiunile sale în fața populației, adică în fața cetățenilor și reprezentanților lor. Responsabilitatea poliției vis-a-vis de public este de o importanță capitală pentru relația dintre poliție și populație.

Există numeroase modalități ca poliția să fie răspunzătoare în fața publicului. Poate fi vorba despre o responsabilitate directă sau prin intermediul organelor reprezentative ale populației. Într-o manieră generală, deschiderea și transparența poliției sunt, totuși, condiții indispensabile pentru eficiența oricărui sistem de răspundere/control. Procedurile de recurs, dialogul și cooperarea, ca modalități de creștere a responsabilității, sunt tratate în articolele 59-62.

60. Controlul poliției de către Stat trebuie repartizat între puterile legislative, executive și judiciare.

Comentariu

Pentru ca poliția să întreprindă un control cât mai eficient, aceasta trebuie să răspundă în fața diverselor puteri independente din Statul democratic, adică puterile legislative, executive și judiciare.

Conform unui model simplificat, puterea legislativă (Parlament) exercită un control apriori, adoptând legile care reglementează activitatea poliției și puterilor sale. Câteodata, puterea legislativă realizează un control aposteriori prin intermediul “comisiei pentru afaceri interne și judiciare” sau a “mediatorilor parlamentari”, care pot deschide anchete fie de drept, fie datorită unor reclamații ale publicului motivate de cazurile de prevaricațiune.

Puterea executivă (Guvernul, autoritățile centrale, regionale sau locale) față de care poliția trebuie să țină răspunda de actele sale în toate Statele, exercită un control direct asupra poliției, deoarece poliția depinde de aceasta. Poliția primește credite bugetare, a căror sumă totală este stabilită de Guvern (și uneori aprobată de Parlament). Acesta decide, în plus, direcțiile care privesc atât prioritățile generale ale activității poliției, cât și regulamentele detaliate ce guvernează aceste activități. Este important de subliniat, că poliția trebuie să beneficieze de o independență operațională vis-a-vis de executiv, în exercitarea funcțiilor sale, specifice (vezi art.15).

Puterile judiciare (incluzând în acest context parchetul și tribunalele) îi revine sarcina de a controla, în permanență, modalitatea în care poliția se achită de atribuțiile sale, în calitate sa de componentă a sistemului de justiție penală.

Puterea judiciară (tribunalele) exercită, în același timp, asupra poliției un control aposteriori, prin intermediul procedurilor civile și penale demarate atât de organele Statului cât și de cetățeni.

Cel mai important lucru este să se vegheze asupra acestor trei puteri ca să participe, în mod echilibrat, la controlul poliției.

61. Puterile publice trebuie să aplice procedurile efective și imparțiale de recurs împotriva poliției.

Comentariu

Reclamațiile ce vizează poliția trebuie să constituie obiectul unei anchete imparțiale. “Poliția anchetând poliția” este o operațiune care în general provoacă dubii în privința imparțialității acesteia. Statul trebuie să aplice sisteme care nu sunt doar imparțiale, dar sunt și vizibile, capabile să câștige încrederea publicului. În ultimă instanță, ar trebui să fie posibilă prezentarea acestor reclamații în fața unui tribunal.

62. Ar trebui să se încurajeze crearea unor mecanisme care să determine responsabilitatea poliției și care se bazează pe comunicare și înțelegere mutuală între populație și poliție.

Comentariu

Prezentul articol atrage atenția asupra posibilităților de dezvoltare a relațiilor dintre populație și poliție, prin intermediul mecanismelor care prin apropierea poliției de populației ar putea contribui la ameliorarea înțelesului mutual. Ar trebui deci să fie privilegiată aplicarea mecanismelor care permit reglementarea diferendelor între populație și poliție. Se poate reflecta de asemenea, asupra unor structuri de mediere sau de recurs, care oferă populației și poliției mijloace de reglementare a diferendelor, în cadrul contactelor și negocierilor neoficiale dintre părți. Astfel de mecanisme ar trebui, de preferință, să fie independente de poliție.

Mai mult, Statele membre ar trebui să intenționeze să consolideze structurile existente sau să creeze altele noi, pentru a asigura *responsabilitatea poliției*, în situațiile în care aceasta beneficiază de o largă capacitate de inițiativă față de individ, de exemplu, când recurge la forță, când persoanele sunt private de libertate, când interoghează suspecti și când recurge la anumite măsuri de anchetă.

Transparența și controlul public în aceste situații, ca accesul publicului la celule de poliție reprezintă un exemplu de măsuri benefice, atât pentru populație, cât și pentru poliție, în sensul în care ea permite populației să-și exercite o anumită supraveghere și să contribuie la combaterea acuzațiilor nefondate aduse poliției.

63. Statele membre, supervizate de organele în drept, trebuie să elaboreze coduri de deontologie ale poliției, care se bazează pe principiile enunțate în prezenta Recomandare.

Comentariu

Statele membre sunt încurajate să elaboreze coduri de deontologie ce se bazează pe valorile etice, ce sunt sursă de inspirație pentru prezenta recomandare. Chiar dacă ar putea fi dificil de stabilit o distincție între codurile de deontologie și codurile de conduită, aceste coduri trebuie să fie distinse de instrumentele disciplinare, care au mai degrabă drept obiectiv definirea a ceea ce reprezintă o lipsă în regulamentul de comportament profesional și consecințele interne ale unei astfel de lipsă.

Codurile de deontologie ar trebui să fie supervizate de organele în drept corespunzătoare. Este de competența Statelor membre de a încredința această sarcină organelor existente sau noilor organe create în acest scop. Aceste organe ar trebui să fie independente de poliție, să-și desfășoare activitatea într-o manieră transparentă vis-a-vis de populație și să cunoască bine tot ceea ce privește poliția. Mediatorul este un exemplu de instituție de acest gen.

VII. Cercetarea și cooperarea internațională

64. Statele membre trebuie să favorizeze și să încurajeze activitățile de cercetare în privința poliției, efectuate de poliția însăși sau de instituțiile din exterior.

Comentariu

Poliția este o instituție importantă a Statului democratic, guvernat de principiul preeminenței dreptului. Ea reprezintă un element esențial al sistemului de justiție penală și al organului responsabil cu menținerea ordinii publice. Poliția este însărcinată cu puteri specifice, dar în același timp, trebuie să fie integrată în societate, în serviciul căreia își desfășoară activitatea.

Un astfel de organ, care își modifică mereu forma, merită să facă obiectul cercetării și studiului. Ar trebui completate studiile făcute de poliție prin activități de cercetare privind poliția, realizate de instituții independente. Instituirea legăturilor strânse între perfecționarea poliției și universități reprezintă un exemplu concret, în acest sens.

65. Ar trebui să se promoveze cooperarea internațională în privința problemelor de etică a poliției și aspectelor acțiunilor sale, privitoare la drepturile omului.

Comentariu

Valorile și principiile exprimate în Recomandare trebuie să-și găsească o aplicare concretă prin intermediul legislației, regulamentelor și formării de specialitate. În plus, poliția ar trebui să se apropie mai mult de aceste valori. Trebuie, de asemenea, stimulată cooperarea internațională între polițiile europene, atât la nivelul statelor cât și a organizațiilor internaționale, ca de exemplu, OIPC-INTERPOL, EUROPOL și CEPOL.

Datorită competențelor și experienței în materie de valori democratice, de etică, de drepturi ale omului și de Stat de drept, Consiliul Europei poate să faciliteze o astfel de cooperare.

66. Mijloacele de promovare a principiilor enunțate în prezenta Recomandare și aplicarea lor ar trebui să constituie obiectul unei atente examinări din partea Consiliului Europei.

Comentariu

Adoptarea “Codului european de etică al poliției” reprezintă o etapă importantă în promovarea principiilor Consiliului Europei privind poliția în Statele membre. În același timp, este important ca aplicarea acestor principii conținute în acest Cod, să fie activ încurajată, după adoptarea acestuia.

În primul rând, codul este un text de bază care ar trebui să fie completat de alte instrumente juridice ale Consiliului Europei, abordând în profunzime anumite subiecte, bine precizate.

Prin urmare, existența unor structuri interguvernamentale din cadrul Consiliului Europei ar putea constitui o bază utilă pentru urmărirea problemelor legate de poliția din Statele membre. Poliția este, în toate Statele membre, strâns legată de sistemele de justiție penală și activitățile sale sunt, de asemenea, în legătură cu dreptul și cu menținerea ordinii, cu prevenirea criminalității și lupta împotriva delincvenței, iar activitățile sale ar trebui examinate într-un astfel de context. “Le savoir – faire” și experiența acumulată în materie de etică a poliției, de justiție penală, de drepturi fundamentale ale persoanei și de preeminența dreptului ar putea fi păstrate în cadrul Consiliului Europei.